

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939: 39
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

UTREDNING OCH FÖRSLAG
ANGÅENDE
DE KOMMUNALA FLICKSKOLORNAS
ORGANISATION

AVGIVNA AV
1938 ÅRS FLICKSKOLESAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 3 9

Statens offentliga utredningar 1939

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående grunder för intagning av enskild väg till allmänt underhåll ävensom angående statsbidrag till enskilda vägar. Svenska Tryckeri a.-b. 59 s. **K.**
2. Utredning och förslag rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsbas. Beckman. 30, 87 s. 6 kartor. **F6.**
3. Betänkande med förslag till taxa för befordring av gods m. m. å statens järnvägar. Beckman. 206 s. **K.**
4. Svensk namnbok till vägledning vid val av nya släktnamn. Lund, Blom. v. 106 s. **Ju.**
5. Betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser statens affärsdrivande verk. Norstedt. 163 s. **Fi.**
6. Underlättandet av kvinnornas arbete i de mindre lanthemmen. Kihlström. 126 s. **Jo.**
7. Betänkande angående justitiekanslerns, justitieombudsmannens och militieombudsmannens allmänna ämbetsställning m. m. Norstedt. 128 s. **Ju.**
8. Betänkande med förslag till exporttariffer. Beckman. 20 s. **K.**
9. 1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning. Betänkande med förslag till omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m. Norstedt. 341 s. **Ju.**
10. 1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till militärt icke-ordinariereglemente. Marcus. 130 s. **Fi.**
11. Betänkande och förslag rörande befrämjande av avsättningen av den svenska stenindustriens produkter. Idun. 319 s. **H.**
12. Betänkande rörande industriellt utnyttjande av halm. Hæggström. 125 s. **Jo.**
13. Rationaliseringsutredningens betänkande. Del 1. Motiv och förslag. Marcus. 257 s. **S.**
14. Rationaliseringsutredningens betänkande. Del 2. Verkställda undersökningar. Marcus. 550 s. **S.**
15. Hembiträdesutredningens betänkande. 2. Betänkande med förslag till lag om reglering av anställnings- och arbetsförhållandena inom det husliga arbetet. Hæggström. 194 s. **S.**
16. Utredning och förslag angående fortsatt förstatligande av kommunala mellanskolor. Hæggström. x, 157 s. **E.**
17. Utredning och förslag rörande fri undervisningsmateriell för folk- och fortsättningsskolor. Hæggström. 224 s. **E.**
18. 1938 års arvsskattekommitté. Betänkande med förslag till förordning om arvs- och gåvoskatt m. m. Marcus. 264 s. **Fi.**
19. Betänkande om statstjänstemäns ställning vid arbetskonflikter. Marcus. 82 s. **Fi.**
20. Betänkande med förslag till vissa ändringar i beklädnadsreglementet för polispersonalen m. m. Beckman. 28 s. **S.**
21. Betänkande med förslag till ändringar i vissa delar av sjömanslagen m. m. Norstedt. 89 s. **Ju.**
22. Betänkande och förslag angående vissa med beviljande av tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik förenade frågor. Hæggström. (2), 74 s. **K.**
23. Ledningen av landstingens hälso- och sjukvårdsverksamhet. Beckman. 105 s. **S.**
24. Arbetslöshetsräkningen den 31 augusti 1937. Del 2. Arbetsförhållanden m. m. Beckman. 117 s. **S.**
25. Betänkande med förslag till lag om arbetsfostran m. m. Marcus. viij, 134, 138, 142 s. **Ju.**
26. Sociala försvarsberedskapskommittén. Betänkande. Del 1. Förslag till familjebidragslag m. m. Beckman. 75 s. **F6.**
27. Betänkande med utredning och förslag angående rätt för folkskollärare m. fl. att inskrivas vid universitet och högskolor samt där avlägga examina. Hæggström. 80 s. **E.**
28. Betänkande rörande ett ändamålsenligt utnyttjande av kronans fiskevatten. Idun. 237 s. 1 karta. **Jo.**
29. 1937 års domsagoutredning. Betänkande med förslag till omorganisation av domsagoförvaltningen samt löne reglering för domsagopersonalen. Norstedt. 126 s. **Ju.**
30. Betänkande med utredning och förslag rörande tillgodoseendet av behovet av allmänna samlingslokaler. Marcus. 134 s. **S.**
31. Betänkande angående vissa med vården av civila patienter å garnisonssjukhusen sammanhängande organisationsfrågor. Beckman. 75 s. **F6.**
32. Betänkande angående revision av tryckfrihetsförordningens ansvarsregler och därmed sammanhängande förhållanden. Norstedt. 51 s. **Ju.**
33. Betänkande med förslag till ändringar i förmynderskapslagstiftningen. Av Å. Holmbäck. Uppsala, Almqvist & Wiksell. 92 s. **Ju.**
34. Betänkande med förslag rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer. Del 1. Beckman. 200 s. 8 bil. **K.**
35. Dragbilar. Betänkande med förslag till klassificering av vissa för framdragande av släpfordon eller arbetsredskap ombyggda autobilar, m. m. Hæggström. 64 s. **K.**
36. Nytt förslag till riktlinjer för bestämmandet av ersättning för tjänstebostad. Marcus. 36 s. **Fi.**
37. Betänkande med förslag till kungörelse med vissa föreskrifter angående tillverkning av bröd efter vikt m. m. Hæggström. 58 s. **S.**
38. 1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till manskapsavlöningsreglemente. Marcus. 256 s. **Fi.**
39. Utredning och förslag angående de kommunala flickskolornas organisation. Hæggström. 74 s. **E.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet. **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 8 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1939: 39
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

UTREDNING OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

DE KOMMUNALA FLICKSKOLORNAS ORGANISATION

AVGIVNA AV

1938 ÅRS FLICKSKOLESAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1939

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A.B.

394159

STATENS ÖFRYNTADE TRYCKERI 1935

UTREDNING OCH FÖRSLAG

FACIT

DE KOMMUNALA FOLKSKOLORNAS ORGANISATION

AV

1935 ÅRS FOLKSÖLJESKÄNNING

STOCKHOLM 1935

1935 ÅRS FOLKSÖLJESKÄNNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet ..	5
I. Utredningsuppdraget m. m.	7
II. Historik	8
III. De kommunala flickskolornas nuvarande organisation	16
IV. De sakkunnigas förslag	18
V. Undervisningsplaner:	22
<i>Alternativ A.</i>	
1. Timplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje	24
2. Kursplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje	24
3. Timplan för femårig lärokurs med praktisk utbildningslinje	32
4. Kursplan för femårig lärokurs med praktisk utbildningslinje	32
<i>Alternativ B.</i>	
1. Timplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje	34
2. Kursplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje	34
VI. Kostnadsberäkningar	40
VII. Hemställan	43
Särskilt yttrande	44
<i>Bilagor:</i>	
Bilaga 1. Förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan för kommunala flickskolor den 24 september 1928 (nr 426)	54
Bilaga 2. Sammanfattning av den kompetens, som åtföljer å ena sidan realexamen samt å andra sidan avgångsbetyg från teoretisk och praktisk linje vid kommunal flickskola	58
Bilaga 3. Samtliga vid allmänna läroverk, kommunala mellanskolor och privatläroverk (inkl. statens normalskola) under åren 1932—1935 efter avlagd real- (skol)examen avgångna lärjungar, fördelade efter tillämnad sysselsättning	62

	Sid.
Bilaga 4. Lärjungar, som 1928—1935 avgått med s. k. normalskolekompetens eller med avgångsbetyg från praktisk linjes högsta klass, fördelade efter tillämnad levnadsbana eller sysselsättning	64
Bilaga 5. Tabell, utvisande antalet lärjungar vid de kommunala flickskolorna vid varje läsårs ingång	65
Bilaga 6. Antalet närvarande elever höstterminen 1939 vid de kommunala flickskolorna	66
Bilaga 7. De höstterminen 1938 vid de kommunala flickskolorna närvarande eleverna, fördelade efter faderns (ev. målsmans) yrke	68
Bilaga 8. Tabell över sammanlagda antalet veckotimmar för lärjungar i realskolan och flickskolan, grundskolan inräknad	72
Bilaga 9. Utdrag av protokoll hållet inför 1938 års flickskolesakkunniga den 21 november 1939	73

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet.

1938 års flickskolesakkunniga få härmed vördsamt överlämna utredning och förslag angående de kommunala flickskolornas organisation.

Särskilt yttrande av undertecknade Dahr och Grönvall bifogas.

Stockholm den 16 december 1939.

CONRAD JONSSON.

ELISABETH DAHR. MARTHA GRÖNVALL. HJALMAR SVENSSON.

/ Gösta Malmberg.

III

Herr Statistiker och Chef för Kungl. Biblioteksstyrelsen.
1928 års löftekostskattning för hvarje församling utarbetad och utgiven
och försäljningspriset för hvarje församling utarbetad och utgiven.
Särskilt tryckt av anstaltsbiblioteket i Göttingen.
Stockholm den 18 december 1927.

CONRAD JONSSON.

ELISABETH DAHR, MARTHA CRONVALL, IMAGINE SVENSSON.

Göteborg

I. Utredningsuppdraget m. m.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 10 juni 1938 chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag angående den kommunala flickskolans organisation.

Vid anmälan av ärendet yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Engberg, efter att hava erinrat om tidigare väckta förslag angående inrättande av femåriga linjer vid de kommunala flickskolorna, bland annat följande:

»Utan att nu vilja för egen del göra något uttalande om behovet eller lämpligheten av en femårig flickskolelinje anser jag, med hänsyn till vad i saken förekommit, en undersökning av förutsättningarna för att inpassa en sådan linje i den kommunala flickskolans studieplan böra komma till stånd. Av vad redan anförts framgår, att denna fråga innesluter flera problem, som tarva ett grundligt övervägande. Det allmänna bildningsmål, som den kommunala flickskolan företräder, och den särprägel, denna skolform äger bland annat genom sin lugnare arbetstakt och möjligheten till ämnesdifferentiering, böra enligt min mening icke förvanskas eller äventyras genom anordningar, som kunna leda till en förskjutning av utbildningens karaktär. Det bör därför undersökas, om den ifrågasatta organisationsändringen kan genomföras utan olägenheter av denna art och om den utbildning, som den femåriga linjen skulle förmedla, kan bli av samma kvalitet som utbildningen vid de nuvarande linjerna. Med den sistberörda frågan sammanhänger också spørsmålet, huruvida inrättandet av en femårig linje är ägnat att rubba den kommunala flickskolans anknytning till högre skolformer.

Finnes en femårig linje böra inrättas, bör även övervägas, om denna linje bör ersätta den nuvarande sexåriga eller anordnas vid sidan av denna och den sjuåriga. Från skolöverstyrelsen har jag under hand inhämtat, att antalet elever höstterminen 1937 uppgick till 6 052 vid den sjuåriga kommunala flickskolan och till 527 vid den sexåriga. Den ringa anslutningen till den sexåriga linjen synes mig närmast tala för lämpligheten av att, om positiva åtgärder befinnas böra vidtagas, nämnda linje ersättes med en femårig linje. En sådan lösning torde också av pedagogiska och ekonomiska skäl vara att föredraga.

Utredningen av ärendet, som jämväl måste innefatta ett klarläggande av de ekonomiska konsekvenserna, lärer böra uppdragas åt särskilda, för

ändamålet tillkallade sakkunniga. Det må vara de sakkunniga obetaget att, om de finna det påkallat, även i andra avseenden än ovan angivits överväga, huruvida med hänsyn till hittills vunna erfarenheter behov av ändringar i den kommunala flickskolans organisation kan anses vara för handen samt framställa förslag härom.»

Såsom sakkunniga tillkallade departementschefen enligt beslut den 14 juni 1938 rektorn vid kommunala flickskolan i Jönköping, filosofie licentiaten Elisabeth Dahr, rektorn vid kommunala flickskolan i Örebro Brita Martha Fredrique Grönvall samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, bankofullmäktigen P. C. Jonsson och lantbrukaren G. H. Svensson i Grönvik. Åt Jonsson uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

Tillförordnade chefen för ecklesiastikdepartementet uppdrog den 1 augusti 1938 åt förste amanuensen i ecklesiastikdepartementet P. G. Malmberg att tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

Vid uppgörande av kostnadsberäkningar hava de sakkunniga biträts av notarien hos skolöverstyrelsen K. H. N. Michaëlsson.

De sakkunniga höllo sitt första sammanträde den 26 juli 1938, varvid de sakkunniga antogo benämningen 1938 års flickskolesakkunniga.

Till de sakkunniga hava, för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det åt dem lämnade uppdraget, genom remisser överlämnats

dels en den 31 maj 1938 dagtecknad skrivelse från skolöverstyrelsen angående förslag till ny stadga för kommunala flickskolor jämte däröver avgivna yttranden,

dels ock en den 14 oktober 1938 dagtecknad skrivelse från centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraförning med anhållan, att föreningen måtte under den förevarande utredningen angående de kommunala flickskolornas organisation beredas tillfälle att genom en representant få framlägga sina synpunkter i frågan.

I anledning av sistnämnda anhållan hemställde de sakkunniga hos centralstyrelsen om utseende av en representant för föreningen att delta i de sakkunnigas överläggningar och utsåg centralstyrelsen till dylik representant överläraren vid Stockholms stads folkskolor Frida Härner.

II. Historik.

Den svenska flickskolan är av ganska sent datum. Statens åtgärder för främjande av den högre undervisningen inriktade sig nämligen länge ensidigt på att tillgodose den manliga ungdomens bildningsbehov. Undervisningens egentliga och främsta uppgift ansågs sedan gammalt vara att

utbilda för verksamhet i kyrkans eller överhuvudtaget i samhällets tjänst, d. v. s. präst- och ämbetsmannautbildning. Då endast mannen kunde ifrågakomma till dylik anställning var det ju också helt naturligt, att den offentliga skolan blev enbart en gosskola. Den kvinnliga ungdomens skolutbildning ansågs däremot icke vara något samhällsintresse utan betraktades helt och hållet som en angelägenhet för den enskilde och hemmet.

Så småningom arbetade sig dock den uppfattningen fram, att skolans närmaste mål vore att meddela den utbildning, som kunde anses önskvärd för varje medborgare i samhället oberoende av yrke eller levnadsställning. Trots detta dröjde det emellertid länge, innan några egentliga flickskolor uppkommo, och det var först under 1800-talet, som den uppfattningen blev allmän, att man också borde inrätta skolor med uppgift att giva flickorna en högre medborgerlig bildning.

Visserligen grundades några enstaka flickskolor redan på 1600- och 1700-talen, bland annat den av Johannes Rudbeckius år 1632 upprättade flickskolan i Västerås och den av Evangeliska brödräfsamlingen i Göteborg år 1787 stiftade s. k. Societetsskolan. Dessa skolor hade emellertid redan upphört i mitten av 1800-talet. Längre var den kvinnliga ungdomen för sin nödtorftiga bokliga bildning hänvisad främst till pensions- eller guvernantsundervisningen. I början av 1800-talet torde flickpensioner hava funnits i de flesta svenska städer samt här och där även på landsbygden. I dessa pensioner undervisades huvudsakligen i främmande språk, i synnerhet franska, musik, målning och finare handarbete. Naturvetenskapliga ämnen förekommo däremot i regel icke. Undervisningen var givetvis av växlande halt. Vissa pensioner fyllde sin uppgift på ett förträffligt sätt och åtnjöto stort anseende, men det stora flertalet av dem kämpade med ekonomiska svårigheter och brist på kunniga lärare, varför de i allmänhet icke kunde meddela någon tillfredsställande undervisning.

Under denna tid grundades emellertid och framväxte efterhand de första egentliga flickskolorna. Dessa synes dock hava varit föga utvecklade och flertalet av dem upphörde efter en mer eller mindre kort tillvaro. Den bäst kända bland den tidens flickskolor torde vara den år 1807 stiftade Brandtska flickskolan i Stockholm. Denna skola åsyftade direkt praktisk utbildning och synes icke hava meddelat någon undervisning i främmande språk. Skolan upphörde 1813. Av ännu bestående skolor från denna tid må nämnas Grevesmühlska skolan i Stockholm, grundad 1812, och Fruntimmersföreningens flickskola i Göteborg, upprättad 1815. Sistnämnda skola var från början väsentligen inriktad på att meddela rent praktisk utbildning, men förändrade sedermera sin ursprungliga prägel och fick en mera teoretisk läggning. Skolan är numera ombildad till kommunal flickskola.

Med samhällets fortgående utveckling framträdde emellertid allt starkare fordringarna på högre medborgerlig bildning även för kvinnans del. Under sådana förhållanden grundades så småningom enskilda skolföretag med den bestämt uttalade uppgiften att giva flickorna en dylik bildning. De första skolor, som hade detta mål klart utformat, voro den Wallinska skolan i Stockholm, upprättad år 1831, och Kjellbergska flickskolan i Göteborg, som började sin verksamhet år 1835. Dessa skolor erhöilo mera varaktig betydelse och kunna i viss mån sägas hava inlett ett nytt skede i flickskolans utvecklingshistoria.

Den förra skolan, som stiftades på initiativ av dåvarande pastor primarius Johan Olof Wallin, skulle vara en flickskola »med högre syften än att lära franska och spela klavér». Vid skolans invigning framhöll också Wallin vikten av att hustrun icke skulle lämnas så långt efter mannen i allmänbildning att hon icke kunde fylla sin plats i hemmet, och han ville genom skolan bibringa en för uppnående av kvinnans sanna bestämmelse erforderlig fostran. Skolans lärokurser voro omsorgsfullt utarbetade och för sin tid ganska omfattande. I dessa ingingo jämte vanliga skolämnena franska och tyska samt någon naturkunnighet. Skolkursen var normalt femårig, men länge tillämpades systemet med s. k. fri flyttning. Efter hand utsträcktes lärokurserna och ökades antalet klasser. Skolan kom att bliva av stor betydelse för de svenska flickornas utbildning.

Den senare skolan vilade på en donation av grosshandlaren Jonas Kjellberg i Göteborg. Enligt gåvobrevet skulle i denna läroanstalt »flickan erhålla undervisning i allt vad hon, för att beredas till en kunnig, sedig och väl utbildad samhällsmänniska, god maka och from husmoder, har nödigt att lära och veta». Undervisning meddelades i vanliga skolämnena samt i franska, tyska och engelska ävensom i gymnastik och huslig ekonomi. Skolan, som tidigt förvärvade sig stort anseende, verkade i viss mån såsom en mönsterskola och fick betydelse även genom sitt från början uppställda syfte att utbilda lärarinnor. I början saknade skolan egentlig klassindelning, men utvecklades efter hand, så att den vid början av 1880-talet omfattade fem tvååriga klasser. Sedermera blev skolan i likhet med flertalet av övriga flickskolor åttaklassig.

Den Wallinska skolan och den Kjellbergska flickskolan hava otvivelaktigt verkat uppräckande på flickskolan och hava var på sitt sätt bidragit att främja dess utveckling. Båda skolorna åsyftade att giva kvinnorna grundligare kunskaper än vad som i allmänhet bjöds dem i dåtida flickpensioner. Med dessa skolor såsom mönster upprättades under 1840- och 1850-talen i åtskilliga samhällen högre flickskolor, såsom Ählnska skolan i Stockholm, Matilda Halls skola i Göteborg m. fl. skolor.

Trots åtskilliga lysande undantag stodo emellertid flertalet av de flickskolor, som vid denna tid grundades, ganska lågt. Samtliga voro ekono-

miskt hänvisade till sig själva och för sin existens starkt beroende av lärjungeavgifterna. Även om dessa voro ganska höga, blev dock i regel skolornas ekonomiska ställning svag.

Vid århundradets mitt började allt starkare strävanden framträda att vidga kvinnans rättigheter och i samband härmed började bestämda krav göra sig gällande, att staten skulle vidtaga åtgärder för kvinnobildningens höjande.

Vid 1844—1845 års riksdag väcktes för första gången en motion om upprättande av en statlig högre flickskola. Förslaget rönt emellertid kraftigt motstånd och motionen föranledde icke någon åtgärd. Först genom beslut av 1862—1863 års riksdag upprättades »normalskolan för flickor», vilken blev den första och hittills enda statliga flickskolan. Skolan omfattade till en början tio årsklasser, men därtill lades sedermera ytterligare en årsklass. Av de elva klasserna räknades tre till den förberedande skolan och åtta till elementarskolavdelningen. Skolan är alltjämt övningskola till det år 1861 inrättade högre lärarinneseminariet. Under årtiondet närmast efter normalskolans tillkomst grundades ett flertal högre flickskolor, varvid normalskolan i större eller mindre utsträckning tjänade till förebild.

De privata högre flickskolorna erhöles genom beslut av 1874 års riksdag årligt statsunderstöd. Härigenom ökade det allmänna intresset för den högre flickskolan, vilket i sin mån befördrade upprättande av dylika skolor på skilda orter i landet. Det av staten lämnade bidraget visade sig emellertid snart vara för lågt, varför det upprepade gånger höjdes. Samtidigt härmed underkastades skolorna en ur olika synpunkter önskvärd och gagnande kontroll från det allmännas sida.

Såsom av det föregående framgår, hade flickskolorna i äldre tider olika antal klasser. Så småningom kom man emellertid fram till den skoltyp, som från början av 1900-talet blev den enda flickskoletypen, nämligen en åttaklassig elementarskola, byggd på tre förberedande klasser.

År 1909 tillerkände Kungl. Maj:t en del flickskolor rätt att meddela s. k. normalskolekompetens, i det att Kungl. Maj:t medgav, att avgångsbetyg från dessa skolor skulle under vissa förutsättningar medföra samma rättigheter och förmåner som avgångsbetyg från statens normalskola. Denna normalskolekompetens är till sin räckvidd i det hela likartad med den, som beträffande kvinnliga lärjungar förvärfvas genom realexamen. Rätt att meddela normalskolekompetens har numera tillerkänts samtliga statsunderstödda högre flickskolor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår voro flickorna för erhållande av högre skolutbildning länge nästan uteslutande hänvisade till enskilda högre flickskolor, med undantag endast av statens normalskola. Genom 1904 års läroverksreform, då de högre allmänna läroverken för gossar uppdelades i en sexårig realskola och ett fyraårigt gymnasium, om-

bildades en hel del mindre läroverk till samrealskolor. I dessa statsskolor fingo således flickor samma rätt som gossar att studera och avlägga examen. I övrigt skedde emellertid ingen förändring och de statsunderstödda privata flickskolorna kommo fortfarande att till största delen ombesörja flickornas högre skolutbildning.

Från olika håll framhölls emellertid alltmera det orättvisa i att flickornas skolundervisning var mycket dyrare än gossarnas. I de enskilda flickskolorna voro terminsavgifterna höga, under det att i statens skolor avgifterna voro låga. Genom 1927 års skolreform öppnades de flesta gossläroverken även för den kvinnliga ungdomen, varjämte beslöts upprättande av högre allmänna läroverk för endast flickor i fem större städer. Härigenom uppfylldes således det berättigade önskemålet för flickorna att få lika billig skolutbildning som gossarna, men denna lika möjlighet för flickorna vanns endast i de båda skoltyper, realskola och gymnasium, vilka från början skapats för den manliga ungdomen. Inga statliga skolor av normalskoletyp, som motsvarade den kvinnliga ungdomens anlag och behov upprättades. De enskilda högre flickskolorna kommo sålunda alltså att hävda sin plats inom undervisningsväsendet. Vid omförmälda riksdag beslöts dock en organisatorisk ändring beträffande nämnda skolor, i det att desamma från och med 1931 skulle bestå av sjukklassig elementarskola, byggd på fyraårig grundskola. Skolgången blev sålunda liksom hittills elvaårig och bildningsmålet förblev detsamma.

Frågan om upprättandet av kommunala flickskolor uppstod i samband med spörsmålet om ordnandet av den högre flickundervisningen. Enligt skolkommissionen skulle de högre läroanstalterna för flickor normalt vara statliga, såväl gymnasier och realskolor som rena flickskolor. De sistnämnda skulle vara organiserade enligt någon av de tre av kommissionen föreslagna typer, som benämndes A-, B- och C-typen, av vilka A-typen avsåg en sexårig skola, byggd på folkskolans sjätte klass, B-typen en från samrealskolans tredje klass utgrenad treårig flickskollinje och C-typen en för flickor avsedd ettårig påbyggnad på samrealskolans högsta klass.

Det var emellertid först i de utlåtanden, vilka avgåvos över skolkommissionens betänkande, som frågan om upprättande även av kommunala flickskolor framfördes. I sitt den 14 november 1923 avgivna utlåtande över sagda betänkande framhöll skolöverstyrelsen sålunda, att de högre flickskolorna i regel borde vara statliga, men att kommunala skolor av realskoltyp fortfarande borde finnas. Den frågan uppstode då, huruvida även andra till läroverksorganisationen hörande skolformer skulle kunna upprätthållas som kommunala skolor. Vad den högre flickskolan beträffade skulle de av skolkommissionen föreslagna B- och C-typerna mycket nära ansluta sig till realskolan och kunna utgöra en samorganisation med denna.

Vid sådant förhållande syntes det överstyrelsen icke böra vara hinder för att med en kommunal realskola (mellanskola) bleve förbunden en flickskola enligt någon av dessa typer. Överstyrelsen ifrågasatte jämväl, att kommunala flickskolor av A-typ upprättades.

I propositionen nr 116/1927 angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. berörde föredragande departementschefen även frågan om inrättande av kommunala högre flickskolor. Departementschefen yttrade därvid, bland annat, att, om en dylik organisation komme till stånd, densamma i stor utsträckning måste bliva överensstämmande med de kommunala mellanskolornas. Ifrågavarande skolor borde alltså bygga på genomgången sexårig folkskola. Skolan borde omfatta fem eller sex årsklasser.

Vid behandlingen av nämnda proposition väcktes inom riksdagens båda kamrar två likalydande motioner (I: 254 och II: 417), i vilka frågan om upprättande av kommunala flickskolor ånyo bragtes på tal. Dylika läroanstalter syntes enligt motionärerna kunna anordnas såsom femåriga skolor, byggande på den sexklassiga folkskolans sjätte klass. En så organiserad flickskola kunde väntas leda fram till i huvudsak det bildningsmål, som realskolan avsåg att bibringa, och den nuvarande flickskolan tillkommande friheten från avgångsexamen kunde upprätthållas. Därest den privata flickskolan efter hand ersattes med läroanstalter av denna typ, skulle bottenkoleprincipen sålunda kunna vinna tillämpning även på detta undervisningsområde, varjämte terminsavgifterna komme att bortfalla eller i varje fall avsevärt begränsas.

I sin skrivelse nr 262/1927, vari riksdagen anmälde sina beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition, förklarade sig riksdagen anse, att den kvinnliga ungdomens högre undervisning i vida större utsträckning än för det dåvarande kunde äga rum i läroanstalter av samskolenatur, men framhöll tillika att härav ingalunda följde, att riksdagen ansåge ifrågavarande behov genom denna anordning vara i erforderlig mån tillgodosett. Vid sidan av de studiemål, som realskol- och studentexamina representerade, komme säkerligen för flickornas vidkommande även för framtiden att fortbestå de mera allmänna bildningsmål, som i vårt land av ålder företräts av de högre flickskolorna. Riksdagen utginge ifrån att behovet av särskilt för flickor avsedda läroanstalter komme att fortfarande tillgodoses, utan att staten övertog hela kostnaden härför.

Det kunde emellertid enligt riksdagens mening icke bestridas, att vissa betydande olägenheter vore förbundna med den dittills förefintliga ordningen i avseende på den speciella flickundervisningen. Särskilda fördelar ansåge riksdagen den kommunala flickskolan erbjuda därutinnan, att densamma skulle väsentligt medverka till ett nedbringande av kostnaderna för den kvinnliga ungdomens utbildning och därigenom bidra att göra nämnda skolform tillgänglig även för flickor ur ekonomiskt svagare hem.

Mot en tillämpning i huvudsak av de allmänna grundlinjer för den kommunala flickskolans organisation m. m., som angivits såväl av departementschefen som av motionärerna, hade riksdagen intet att erinra.

Riksdagen ansåg sig emellertid icke för det dåvarande böra fatta definitivt beslut om dylika läroanstalters inrättande och anslå medel för ändamålet. Däremot syntes det riksdagen lämpligt att hos Kungl. Maj:t hemställa om framläggande för 1928 års riksdag av förslag om inrättande av kommunala flickskolor.

Med anledning härav anbefalldes Kungl. Maj:t vissa för ändamålet tillkallade sakkunniga — de s. k. 1927 års skolsakkunniga — att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag om inrättande av kommunala flickskolor.

I sitt den 31 oktober 1927 överlämnade betänkande med utredning och förslag rörande inrättande av kommunala flickskolor (stat. off. utr. 1927: 27), föreslog nämnda sakkunniga, att dylik flickskola skulle utgöra en överbyggnad till den egentliga folkskolan samt omfatta antingen sex eller fem årsklasser. De sakkunniga ansågo sig härvid kunna utgå från att den kommunala flickskolan skulle bygga på sexårig folkskola. De sakkunniga ansågo, i likhet med skolkommissionen, den sexåriga flickskolan hava ett bestämt företräde framför den femåriga. Skälen härtill låge i den uppfattning de sakkunniga hyste om önskvärdheten av att det arbete, som flickorna i skolan hade att utföra, måtte i görligaste mån kunna avpassas på ett sätt, som toge hänsyn till flickornas säregna behov under just de år, om vilka här vore fråga. De sakkunniga ansågo alltså, att en sexårig lärogång i den på sexårig folkskola byggande högre flickskolan hade väsentligt större möjligheter att på ett sätt, som överensstämde med hävdvunnen uppfattning inom den dåvarande högre flickskolan, leda fram till ungefär samma mål som denna skola. Då de sakkunniga emellertid såsom alternativform upptagit en flickskola med fem årsklasser, vore anledningen härtill främst den, att även en flickskola av denna kortare längd dock kunde bättre än den fyraåriga realskolan tillgodose de särskilda önskemål i fråga om flickornas högre undervisning, som de högre flickskolorna dittills velat fylla.

I propositionen nr 116/1928 angående statsbidrag till kommunala flickskolor m. m. förutsatte Kungl. Maj:t, att kommunal flickskola skulle i likhet med allmänt läroverk erhålla dubbel anknytning till folkskolan och bygga antingen på fyraårig eller sexårig grundskola. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle varje kommunal flickskola vara anordnad med såväl sjuårig som sexårig lärokurs. Den sjuåriga kursen skulle vara grundad på folkskolans fjärde klass och den sexåriga på folkskolans sjätte klass.

I anledning av de sakkunnigas förslag om anordnande jämväl av en femklassig flickskolelinje anförde föredragande departementschefen, att en

femklassig skola, byggd på folkskolans sjätte klass, icke skulle kunna förverkliga den dåvarande flickskolans studiemål. Det torde icke bliva möjligt att giva åt kurserna den vidgade och fördjupade läggning och åt arbetet det lugn, som här krävdes, varjämte svårigheter skulle uppstå i fråga om arbetets inre läggning och undervisningsämnenas differentiering. Departementschefen betecknade det som en följdriktig tankegång, när man från håll, där endast en femklassig flickskola påyrkats, också utgått ifrån att dess studiemål skulle huvudsakligen motsvara realskolans. Då det emellertid gällde att åstadkomma en skolform, vars studiemål skulle motsvara icke realskolans utan den högre flickskolans, bjöde konsekvensen att helt övergiva tanken på upprättande av den femklassiga skolan. Därmed skulle också hela organisationsfrågan vinna i förenkling: i den mån skolan byggde på fyraårig grundskola, bleve lärokursen sjuårig; i den mån den åter vilade på avslutad folkskola, komme den att bliva sexårig.

Riksdagen godkände i skrivelse nr 356/1928 i huvudsak det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget och den 24 september 1928 utfärdade Kungl. Maj:t stadga för kommunala flickskolor (nr 426).

Tanken på inrättande av femårig linje vid de kommunala flickskolorna framfördes ånyo vid 1936 och 1937 års riksdagar genom i stort sett likalydande motioner (1936: I: 189, II: 428; 1937: I: 290).

Såsom motiv härför anfördes, att erfarenheten redan visat, att den sjuåriga kommunala flickskolan fått en viss frekvens, medan den sexåriga icke haft några möjligheter. Denna senare linje vore i själva verket död. Skälet härtill vore uppenbart, den längre skoltiden av $6+6=12$ år hade avskräckt flickorna och deras föräldrar. Däremot hade ett stort antal flickor sökt sig in i den fyraåriga realskolan, respektive mellanskolan. En skoltid på sammanlagt 10 år med realexamen som resultat hade givit real- och mellanskolorna en större dragningskraft än den sexåriga flickskolan. Fastän den fyraåriga realskollinjen visat sig mycket lämpligare för flickorna, än mången vågat tro, skulle dock en femårig flickskola ge det större lugn över arbetet, som många elever behövde och samtidigt ge mera av den praktiska utbildning, som av gammalt och med rätta flickorna ansetts erfordra samt erhållit uti flickskolan. Vidare framhölls, att de femåriga flickskolorna uppenbarligen vore behövliga för alla de många elever, som av olika skäl först efter genomgången folkskola kunde välja utbildningsbana. Dit hörde även de elever, som, om femårig flickskola funnes, längre kunde kvarstanna i sina hem och erhålla en billigare fortsatt skolutbildning. Det vore en avsevärd skillnad på föräldrarnas kostnader för sina flickor om de kunde välja en femårig flickskola i stället för en sjuårig.

I infortrat yttrande över de vid 1936 års riksdag framlagda motionerna erkände överstyrelsen visserligen de skäl, som av motionärerna andragits

för upprättande av femårig linje såsom i sig beaktansvärda men ansåg sig dock på olika grunder icke böra tillstyrka bifall till motionerna.

I enlighet med statsutskottets hemställan föranledde ifrågavarande motioner icke någon riksdagens åtgärd. Av statsutskottets utlåtanden i ämnet (nr 8/1936, punkten 129:o samt nr 190/1937, punkten 1:o) framgår, att utskottet icke velat förneka, att beaktansvärda skäl anförts till stöd för de motionsvis framställda förslagen. Enligt utskottets mening kunde emellertid svårigheter för undervisningens anordnande tänkas uppstå, om den föreslagna nya linjen skulle giva samma bildningsresultat som de nuvarande linjerna. Gällande undervisningsplaner vore vidare byggda på samläsning mellan de båda nuvarande linjerna. Ett inordnande av även en femårig linje i denna samläsning kunde antagas medföra vissa svårigheter, och ett inskränkande av samläsningen komme att medföra ökade kostnader för det allmänna. Tillika erinrade utskottet om att inom skolöverstyrelsen påginge en revision av gällande stadga för de kommunala flickskolorna och att överstyrelsen förklarar sig hava för avsikt att i samband därmed också till prövning upptaga frågan om vissa ändringar i den kommunala flickskolans organisation. Det vore därför ej tillrådligt, att riksdagen genom något sitt uttalande föregrepe nämnda utredning.

III. De kommunala flickskolornas nuvarande organisation.

Enligt gällande stadga har den kommunala flickskolan till ändamål att, utöver omfånget för folkskolans verksamhet, bereda kvinnliga lärjungar, som genomgått lägst fjärde klassen av folkskola, anordnad enligt någon av denna skolas A- eller B-former, eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper tillfälle till inhämtande av ett högre mått av allmän medborgerlig bildning med hänsyn tagen till den kvinnliga ungdomens egenart samt att därvid tillika i större eller mindre utsträckning förbereda lärjungarna för praktisk verksamhet, särskilt inom hemmets område. Kommunal flickskola skall vara anordnad med såväl sjuårig som sexårig lärokurs, vilka kunna vara antingen fristående från varandra eller förenade. Den sjuåriga lärokursen anknyter till folkskolans fjärde klass och den sexårigas lägsta klass till sjätte klassen av sex- eller sjuårig folkskolas A- eller B-form. Då de båda lärokurserna äro förenade, skola lärjungarna i regel åtnjuta gemensam undervisning. För de lärjungar, som från folkskolans sjätte klass komma direkt in i den sjuåriga kursens andra klass, skall dock anordnas skild undervisning i tyska i andra klassen.

Förenad lärokurs skall upprättas i de fall, då icke sammanlagda antalet lärjungar i den sjuåriga lärokursens andra klass under två läsår i följd gjort uppdelning av denna klass på två eller flera parallellavdelningar behöfelig. Som regel skall alltså förenad linje upprättas om nyssnämnda antal lärjungar ej överstiger 35. Om åter en dylik uppdelning under två läsår i följd befunnits erforderlig, skall från och med följande läsår fristående linje upprättas. Fristående sexårig lärokurs kan efter Kungl. Maj:ts medgivande upprättas även i annan ordning än nu sagts.

Vid de kommunala flickskolorna skola träffas särskilda anordningar i syfte att för de lärjungar vid skolan, som hava för avsikt att övergå till första ringen av fyraårigt eller treårigt gymnasium, underlätta dylik övergång.

Inom de två högsta klasserna av kommunala flickskolan skall undervisningen anordnas antingen på både en teoretisk och en praktisk utbildningslinje eller på endera av dessa linjer.

Årsklass kan uppdelas i parallellavdelningar eller i mindre grupper.

Undervisningsämnen i den kommunala flickskolan äro desamma som i realskolan jämte psykologi och ekonomilära samt dessutom å praktisk linje sömnad, vävning, hushållsgöromål, barnavård och trädgårdsskötsel.

Inom de två högsta klasserna skall undervisningen vara differentierad efter i huvudsak samma grunder, som gälla för gymnasiets två högsta ringar. Sålunda skola lärjungarna i dessa klasser deltaga a) i vissa *fasta* ämnen (kristendomskunskap, modersmålet, historia med samhällslära, ett främmande språk samt hälsolära respektive ekonomilära), b) i vissa *tillvalda* ämnen (å teoretiska linjen i tre fritt valda teoretiska ämnen, å praktiska linjen i två fritt valda praktiskt husliga ämnen) samt c) i de vanliga *övningsämnena*. I särskilda fall kan lärjunge få deltaga i ytterligare ett ämne (*tilläggsämne*).

Bestämmelserna angående undervisningen i övrigt och angående lärjungarnas uppfostran överensstämma i stort sett med motsvarande bestämmelser för de allmänna läroverken. I stadgan för kommunala flickskolor framhålles emellertid särskilt, att skolan genom sitt undervisande och uppfostrande arbete bör söka göra lärjungarna förtrogna med hemmets och hemlivets betydelse samt med kvinnans ställning och uppgift inom hemmet och samhället. Lsåret omfattar 38 veckor.

Avgångsbetyg från teoretisk linje medför normalskolekompetens. Avgångsbetyg från praktisk linje medför de rättigheter och förmåner, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall tillägger vederbörande skola.

Undervisningen skall vara avgiftsfri, såvida ej i visst fall på grund av särskilda undantagsförhållanden annorlunda bestämmes i skolans reglemente.

Kommunal flickskola upprättas och underhålles av vederbörande kommun med statsbidrag. Gällande statsbidragsbestämmelser återfinnas i kungörelsen nr 754/1938 (jfr. nr 358/1939).

För varje skola skall finnas ett av skolöverstyrelsen fastställt reglemente. För att skolan skall kunna erhålla statsbidrag måste den vara av Kungl. Maj:t erkänd som kommunal flickskola.

För närvarande finnas 40 kommunala flickskolor, av vilka 27 hava enbart teoretisk linje, under det att de återstående 13 äro inrättade med såväl teoretisk som praktisk linje. Vid ingången av höstterminen 1939 uppgick antalet elever i de kommunala flickskolorna till 12 371. Samtliga kommunala flickskolor hava så gott som undantagslöst uppstått genom ombildning av enskilda högre flickskolor.

IV. De sakkunnigas förslag.

Såsom tidigare berörts är den kommunala flickskolans mål att utöver omfånget för folkskolans verksamhet meddela för kvinnor avsedd allmän medborgerlig utbildning samt förbereda lärjungarna för praktisk verksamhet inom hemmets område. I motsats till realskolan och den kommunala mellanskolan, vilka båda skolformer i stor utsträckning äro förberedande skolor för fortsatt högre utbildning, är den kommunala flickskolan sålunda avsedd att i första hand vara en avslutad skola. Detta framgår också av den historiska utvecklingen. Ursprungligen funnos ju inga utbildningsanstalter för flickor, motsvarande dem, som sedan gammalt stodo till buds för gossar. Flickskolan uppkom för att ge flickorna tillfälle att inhämta någon allmänbildning utöver den, som meddelades i folkskolan. Härvid tänkte man icke på någon utbildning för några särskilda yrken.

Den nuvarande flickskolan intager i viss mån en mellanställning mellan realskolan och gymnasiet. Den kompetens, som genomgången flickskola medför (normalskolekompetens) har något större räckvidd än den kompetens, som åtföljer realexamen. Skillnaden mellan de båda kompetenserna är emellertid så pass obetydlig, att man torde kunna påstå, att båda fylla väsentligen samma uppgift.

Så länge de allmänna läroverken icke voro öppna för flickor, hade flickskolorna utan tvivel ett verkligt behov att fylla inom vårt skolväsende icke endast på grund av den pedagogiska försöksverksamhet, som många av dem utförde, utan jämväl och framför allt därför, att de voro de enda skolor, vari den kvinnliga ungdomen lämnades tillfälle att inhämta ett högre mått av allmänbildning. Ehuru det icke torde ingå i de sakkunnigas uppdrag att utreda frågan om flickskolornas fortsatta existensberättigande

inom vår skolorganisation, anse de sakkunniga sig dock böra i detta sammanhang något beröra denna fråga. Sålunda torde det enligt de sakkunnigas åsikt kunna ifrågasättas, huruvida under nuvarande förhållanden allttjämt samma behov av särskilda flickskolor förefinnes. Vad som i huvudsak kunde tala för flickskolornas bibehållande skulle vara den särprägel, ifrågavarande skolform äger bland annat genom sin lugnare arbetstakt och möjligheten till ämnesdifferentiering. Enligt de sakkunnigas mening kan det emellertid dragas i tvivelsmål, huruvida flickskolorna numera äro så särpräglade i förhållande till de allmänna läroverken och folkskolorna, att de av sådan anledning fortfarande skulle vara behöfliga. De ursprungliga flickskolorna voro ju såsom i det föregående framhållits rent privata läroanstalter och kunde ordna undervisningen på det sätt, som i varje särskilt fall ansågs lämpligast. Sedan emellertid flickskolorna beträffande sin organisation och undervisning efterhand kommit att alltmera likna de allmänna läroverken, torde av flickskolornas särprägel numera blott återstå friheten från examen. Denna frånvaro av särskild examen vid flickskolorna anse de sakkunniga vara en stor fördel. Enligt de sakkunniga torde utvecklingen komma att gå i riktning mot examensfria skolor för sådana elever, som ej ämna bedriva studier vid universitet och högskolor. Vidare torde det enligt de sakkunnigas mening icke vara uteslutet, att differentiering bör kunna ske även i folkskolor och läroverk på vederbörliga åldersstadier.

Såsom framgår av de för de sakkunniga lämnade direktiven, är de sakkunnigas uppdrag i första hand att undersöka förutsättningarna för inpassande av en femårig linje i den kommunala flickskolans studieplan, utan att skolans hittillsvarande bildningsmål och den särprägel, skolformen äger bland annat genom sin lugnare arbetstakt och möjlighet till differentiering, förvanskas eller äventyras.

Vad till en början beträffar frågan, huruvida en femårig kommunal flickskola kan förverkliga flickskolans bildningsmål, vilja de sakkunniga erinra om att realexamen och normalskolekompetens i det stora hela kunna anses likvärdiga och giva ungefär samma möjligheter till fortsatt utbildning. En femårig flickskola, som bygger på genomgången sexårig folkskola, bör enligt de sakkunnigas åsikt medföra bättre resultat än en fyraårig realskola. Då redan den fyraåriga realskolan giver en utbildning, som är ungefärligen likvärdig med den utbildning, som meddelas i flickskolan, anse de sakkunniga, att en flickskola, som är ett år längre än den fyraåriga realskolan, helt naturligt kommer att medföra bättre resultat än sistnämnda skola, även om arbetstakten i flickskolan möjligen är något långsammare och längre tid åtgår för att inhämta praktiska färdigheter av olika slag. De sakkunniga kunna sålunda icke finna, att den kommunala flickskolans bildningsmål bringas i någon fara genom den femåriga linjens införande.

Ej heller bör enligt de sakkunnigas förmenande den kommunala flickskolans lugnare arbetstakt bliva äventyrad genom inrättande av en femårig linje. Visserligen torde det icke kunna undvikas, att arbetet i den femåriga flickskolan kommer att bliva något mera forcerat än arbetet i den nuvarande sex- eller sjuåriga skolan. Denna ökade arbetstakt bör dock enligt de sakkunniga icke medföra några större svårigheter för sådana lärjungar, som äro för teoretiska studier normalt begåvade. De för dylika studier mindre lämpade eleverna däremot torde komma att få svårare att följa med undervisningen. Enligt de sakkunnigas åsikt kan man emellertid bortse från lärjungar av sistnämnda kategori. Det bör ligga i samhällets intresse, att dessa elever beredes möjlighet till annan för dem bättre lämpad praktisk fortbildning. Varken samhället eller de själva kunna anses hava fördel av att en dyrbar teoretisk skolutbildning bekostas åt sådana elever, som äro för studier mindre väl utrustade.

Vad åter ämnesdifferentieringen angår, torde det icke kunna förnekas, att vissa svårigheter för densamma kunna tänkas uppstå på den femåriga linjen. Farhågorna härvidlag hava dock enligt de sakkunnigas mening betydligt överdrivits. På sätt framgår av det av de sakkunniga förordade förslaget till undervisningsplaner för en femårig linje, synes differentieringen icke medföra några större svårigheter.

Beträffande slutligen spörsmålet, huruvida inrättandet av en femårig flickskolelinje är ägnat att rubba den kommunala flickskolans anknytning till högre skolformer, anse de sakkunniga sig kunna besvara denna fråga nekande. På sätt nedan närmare framgår av de sakkunnigas förslag till undervisningsplaner för den femåriga linjen blir det visserligen nödvändigt att anordna särskilda övergångskurser i franska och matematik för övergång till gymnasiet. Då såsom de sakkunniga ovan framhållit den kommunala flickskolan i främsta rummet bör vara en självständig och avslutad skolform och icke i första hand en förberedande skola för högre undervisningsanstalter, torde den olägenhet, som en dylik övergångskurs kan tänkas medföra, icke böra tillmätas någon avgörande betydelse för frågan om införande av en femårig flickskolelinje. De sakkunniga hava vidare beaktat den femåriga flickskolans anknytning till realskolan genom att i största möjliga utsträckning ansluta kurserna å den föreslagna femåriga linjen till realskolans kurser.

Av vad de sakkunniga sålunda anfört torde framgå, att en femårig flickskolelinje bör utan några mera avsevärda olägenheter av ovan antydd art kunna inpassas i den kommunala flickskolans studieplan.

Å andra sidan torde den femåriga flickskolan otvivelaktigt medföra åtskilliga fördelar framför den nuvarande sex- och sjuåriga flickskolan. En femårig linje bör enligt de sakkunnigas mening ur ekonomisk synpunkt ställa sig fördelaktigare såväl för den enskilde som för det allmänna än

den sex- eller sjuåriga flickskolelinjen. Flickor från ekonomiskt svagare hem torde få större möjlighet att genomgå flickskolan än vad fallet nu är, enär det skulle bli möjligt för dem att längre kvarstanna i hemmen och de dessutom skulle kunna erhålla en billigare fortsatt skolutbildning. Vidare kommer säkerligen den femåriga flickskolan att visa sig vara fördelaktig för de många flickor, som först efter genomgången folkskola bli klara över sin fortsatta utbildning. Att det kommer att bli en betydlig skillnad på föräldrarnas kostnader, om deras flickor kunna välja en femårig flickskola i stället för en sjuårig, torde vara självfallet.

Under nuvarande förhållanden är den kommunala flickskolan en de tätbebyggda samhällenas skola. En stor del av landsbygdens flickor sakna möjlighet att gå i den kommunala flickskolan. Av samtliga höstterminen 1938 vid de kommunala flickskolorna närvarande, till 7 388 uppgående eleverna, hade sålunda enligt en av de sakkunniga verkställd undersökning (se bilaga 7) allenast 1 663 eller något över 22 procent sina hem utanför läroverksorten.

Jämväl statens och kommunernas kostnader för en femårig kommunal flickskola komma otvivelaktigt att bli lägre än kostnaderna för den nuvarande sex- och sjuåriga flickskolan. Av de av de sakkunniga nedan verkställda kostnadsberäkningarna framgår sålunda, att statens kostnader för lärarlöner m. m. för en femårig kommunal flickskola skulle vid fullt genomförd organisation belöpa sig till omkring 3 144 000 kronor. Motsvarande utgifter för den sex- och sjuåriga flickskolan hava av skolöverstyrelsen för budgetåret 1940/41 beräknats till 4 125 000 kronor. De sakkunniga återkomma i det följande närmare till denna fråga.

Den femåriga linjen bör enligt de sakkunnigas mening helt ersätta den nuvarande sexåriga linjen. Den sexåriga linjen är så gott som död. Antalet elever å den sexåriga linjen utgjorde sålunda vid ingången av höstterminen 1939 allenast 873 mot 11 498 å den sjuåriga linjen (se bilaga 6). Den sexåriga flickskolan avskräcker tydligen genom sin längd.

Under åberopande av vad ovan anförts, få de sakkunniga föreslå, att den nuvarande sexåriga linjen avskaffas och att en femårig linje, som skall anknyta till folkskolans sjätte klass, inrättas vid de kommunala flickskolorna. Denna femåriga linje bör enligt de sakkunnigas mening bli obligatorisk. Den nuvarande dubbla anknytningen till folkskolan bör i största möjliga utsträckning avskaffas, enär densamma verkar förryckande på folkskolans arbete. För folkskolan är det mest önskvärt med endast en anknytning, nämligen till sjätte klassen. Arbetet i folkskolan torde härigenom bli lugnare och den splittring i arbetet, som den dubbla anknytningen nu medför, kunde undvikas. Hela vårt i grunden demokratiska samhälle skulle säkerligen vinna på en obruten folkskola. Sådana förhållandena nu äro, sker en övergång till flickskolan och en därav föranledd uppdelning av

eleverna från folkskolans fjärde klass icke efter elevernas läggning utan efter föräldrarnas förmögenhetsvillkor, varigenom åtskilliga elever, som icke äro särskilt lämpade för teoretiska studier, komma att tynga flickskolornas undervisning.

De sakkunniga anse emellertid icke, att den nuvarande sjuåriga linjen helt bör avskaffas. De kommuner, som så önska, böra tillåtas att inrätta sjuårig linje vid sidan av den femåriga.

De sakkunniga förutsätta, att statsbidrag till den föreslagna femåriga linjen skall utgå enligt gällande grunder. Däremot torde staten i fortsättningen icke böra bidraga till den sjuåriga linjen, utan bör en sådan linje helt bekostas av vederbörande kommuner. Statsbidragen till de sjuåriga linjer, som redan finnas upprättade, torde successivt böra avvecklas.

V. Undervisningsplaner.

De sakkunniga hava utarbetat två alternativa förslag till normalundervisningsplaner för femårig kommunal flickskola, betecknade det ena såsom alternativ A och det andra såsom alternativ B.

I det med alternativ A betecknade förslaget har för sådana elever, som önska övergå till gymnasiet inlagts särskild övergångskurs, omfattande en timme matematik i vardera klasserna 2 och 3 samt en timme franska i klass 3. Klasserna 1—3 hava ej kunnat helt anslutas till klasserna 1—3 i den fyraåriga realskolan, enär en fullständig kurs är erforderlig i vissa tillvalsämnen, särskilt beträffande fysik-kemi. För att flickskolans bildningsmål skall kunna bibehållas, har det icke kunnat undvikas, att timplanen blivit ganska hårt belastad. I vissa ämnen har emellertid någon minskning i totalantalet lärotimmar jämfört med timtalen för den nuvarande sexåriga linjen blivit nödvändig. I historia har dock en timmes ökning måst ske till följd av kravet att ansluta de tre lägre klassernas kurs till realskolans. De båda högre klassernas timtal har ej kunnat minskas på grund av arten av de kursmoment, som här måste genomgå. I de två högsta klasserna hava införts två obligatoriska ämnen utöver de nuvarande, nämligen psykologi (i enlighet med det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget till ny stadga för kommunala flickskolor) samt geografi, i vilket sistnämnda ämne fullständig kurs icke kan genomgå på tre år. I matematik och fysik-kemi har i förhållande till realskolan en utökning av timtalet i de lägsta klasserna skett för att en fullständig lärokurs där skall kunna meddelas de lärjungar, som icke ämna övergå till gymnasiet. Vissa kursmoment, som icke ingå i dessa senare elevers kurs, men som läsas i realskolan (algebra, geometri) ingå i kompletteringskurs.

I det med alternativ B betecknade förslaget har icke inlagts någon särskild övergångskurs till gymnasiet. Någon differentiering förekommer icke enligt detta förslag. Av flickskolans ämnen saknas psykologi och hälso- läran är inryckt i biologistudiet. Franska räknas såsom frivilligt ämne utom timplanen. Bildningsmålet i varje enskilt ämne blir något sänkt. Utbild- ningens bredd får här ersätta dess djup. De fyra sista klasserna arbeta i huvudsak efter fyraårig realskolans timplan.

De sakkunniga anse, att det förstnämnda förslaget bäst är ägnat att förverkliga flickskolans bildningsmål, varför de sakkunniga i första hand vilja förorda detta förslag.

Ämne	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
8. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
21. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
24. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
26. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
27. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
28. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
29. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
31. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
32. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
33. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
34. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
36. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
37. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
38. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
39. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
41. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
42. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
43. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
44. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
45. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
46. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
47. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
48. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
49. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
50. Svenska	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

2. Kursplan för kvinnliga läroanstalter med teoretisk utbildning.
 För de i timplanen för kvinnliga kommunala flickskolor med teoretisk utbildning ämnade läroanstalterna för vilka icke här nedan nämnda någon kursplan föreskrives till den för kvinnliga kommunala flickskolor med teoretisk utbildning såsom kursplan.
 Bildningsmålet i de olika undervisningsämnen är utmärkt såsom följande.

Alternativ A.

1. Timplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje.

	K l a s s					Summa
	1	2	3	4	5	
<i>1. Teoretiska läroämnen:</i>						
Kristendomskunskap	2	2	2	2	2	10
Modersmålet	6	4	4	4	4	22
Tyska	7	4	5	4	4	24
Engelska	—	4	4	5	4	17
Franska	—	—	(3+1)	4	4	11
Historia med samhällslära	4	3	3	3	3	16
Geografi	2	2	2	3	3	12
Psykologi	—	—	—	2	2	4
Matematik	5	4+1	3+1	3	3	18
Biologi	2	2	2	2	3	11
Hälsolära	—	—	—	2	—	2
Fysik och kemi	—	4	4	3	3	14
Ekonomilära	—	—	—	—	2	2
	28	29+1	29+5	—	—	—
<i>2. Övningsämnen:</i>						
Teckning (och välskrivning)	2	1	2	—	2	7
Musik	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	7.5
Gymnastik med lek och idrott	4	3	4	4	4	19
Slöjd	2	1	2	—	3	8
Hushållsgöromål	—	4.5	—	4.5	—	9
	9.5	11	9.5	—	—	—
	37.5	40+1	38.5+5	—	—	—
<i>Anm.</i> Genom de med fetstil tryckta siffrorna angivas timtalen för de i klasserna 4 och 5 obligatoriska ämnena. I övriga klasser äro alla ämnen utom franska obligatoriska. Övergångskurs till gymnasiet: i matematik 1 timme i vardera klasserna 2 och 3 och i franska 1 timme i klass 3.						

2. Kursplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje.

För de å timplanen för femårig kommunal flickskola med teoretisk utbildningslinje upptagna undervisningsämnena, för vilka icke här nedan lämnas någon kursplan, hänvisas till den för sjuårig kommunal flickskola med teoretisk utbildningslinje gällande kursplanen.

Bildningsmålet i de olika undervisningsämnena = nuvarande sjuårig lärokurs.

Kristendomskunskap.

Kursfördelning.

Klass 1 (2 timmar). Skildringar från kristendomens grundläggningstid i anslutning till ett av de synoptiska evangelierna samt till läsning av lämpliga delar av apostlagärningarna. Kort översikt av kyrkoåret och den svenska kyrkans gudstjänst. Tids- och livsbilder ur den kristna religionens och kyrkans historia under gamla tiden. (Se anm.)

Klass 2 (2 timmar). Tids- och livsbilder ur den kristna religionens och kyrkans historia under medeltiden och nya tiden intill slutet av 1500-talet, med huvudvikten lagd på de stora reformatörernas liv och verksamhet. (Se anm.)

Klass 3 (2 timmar). Tids- och livsbilder ur den kristna religionens och kyrkans historia från och med 1600-talet till vår tid, under särskilt beaktande av svenska förhållanden samt den svenska kyrkans nuvarande tillstånd och organisation. Drag ur den kristna missionens historia och i samband därmed korta meddelanden om de viktigaste främmande religioner, med vilka kristendomen kommit i beröring. (Se anm.)

Klass 4 (2 timmar). Kort översikt av Israels historia under särskilt beaktande av profetismen. Sammanfattning av den bibliska litteraturen och dess historia. I samband med kursen någon kännedom om främre österlandets och den klassiska forntidens religioner. (Se anm.)

Klass 5 (2 timmar). En fördjupad framställning av Jesu förkunnelse och i anslutning därtill en översikt av den kristna tros- och livsåskådningen i dess förhållande till nutida kultur- och samhällsliv. (Se anm.)

Anm. Se sjuårig lärokurs.

Modersmålet.

Kursfördelning.

Klass 1 (6 timmar). Läsning dels i klassen, dels på egen hand av stycken med lättfattligt och värdefullt innehåll samt klart och enkelt språk. Muntlig redogörelse för egna erfarenheter och återgivande av berättelser och skildringar; framsägning av inlärd stycken i bunden och obunden form. Form- och satslära med tillämpningsövningar; rättskrivningsövningar. Övningar i användning av uppslagsböcker m. m. Uppsatsövningar på lärummet under lärares ledning. Nio mindre uppsatser. (Se anm.)

Klass 2 (4 timmar). Läsning av valda stycken ur 1800-talets och 1900-talets svenska litteratur. Fortsatta övningar i språkets muntliga behandling. Välläsningens allmänna grunder. Form- och satslära fortsatt, med tillämpningsövningar; rättskrivnings- och uppsatsövningar. Nio uppsatser. (Se anm.)

Klass 3 (4 timmar). Läsning av svenska litteraturprov, även utförligare, huvudsakligen från 1800- och 1900-talen; i anslutning därtill erforderliga litteraturhistoriska upplysningar samt anvisningar för litteraturläsning på egen hand. Fortsatta övningar i språkets muntliga behandling. I samband med litteraturläsning och uppsatsgenomgång elementär behandling av frågor rörande språkbruk, språkriktighet och stilarter. Form- och satsläran avslutad jämte repetition och utvidgning på viktigare punkter. Nio uppsatser. (Se anm.)

Klass 4 (4 timmar). Läsning av isländska sagor och eddasånger i översättning samt av valda stycken ur medeltidens, reformationstidens och stormaktstidens svenska litteratur, i anslutning därtill litteraturhistoria. Läsning av nyare svensk och av dansk eller norsk litteratur samt av annan utländsk litteratur, den sistnämnda i översättning. Uppläsningsovningar, föredrag och diskussionsövningar. Grammatiska frågor och språkvårdsfrågor samt språkhistoriska meddelanden som i föregående klasser. Nio uppsatser. (Se anm.)

Klass 5 (4 timmar). Läsning av svensk litteratur ägnad att belysa den litterära utvecklingen i Sverige från frihetstidens början fram till våra dagar, i anslutning därtill litteraturhistoria; därjämte, som i föregående klass, läsning av dansk eller norsk litteratur samt av annan utländsk litteratur. Uppläsningsovningar, föredrag och diskussionsövningar. Sammanfattning av förut behandlade grammatiska och stilistiska problem samt språkvårdsfrågor och i sammanhang därmed utförligare framställning av lämpliga kapitel ur vårt språks historia. Sju uppsatser. (Se anm.)

Anm. Se i tillämpliga delar sjuårig lärokurs.

Tyska (första språket).

Kursfördelning.

Klass 1 (7 timmar). Uttals- och läsövningar. Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran påbörjad. Tillämpningsövningar.

Klass 2 (4 timmar). Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran fortsatt; syntax i anslutning till den lästa texten. Tillämpningsövningar. Fyra skriftliga arbeten.

Klass 3 (5 timmar). Läsning av valda författare, delvis kursivt. Hör- och talövningar. Formläran avslutad och repeterad; kort sammanfattning av syntaxen. Tillämpningsövningar. Nio skriftliga arbeten.

Klass 4 (4 timmar). Läsning av valda författare, delvis kursivt; hör- och talövningar; någon utvidgning av syntaxen med kort översikt; tillämpningsövningar. Tio skriftliga reproduktioner eller översättningar till tyska.

Klass 5 (4 timmar). Läsning, delvis kursivt, huvudsakligen av moderna författare med nödiga litteraturhistoriska upplysningar, jämväl även ägna-

de att förmedla bekantskapen med huvudströmningarna inom den tyska litteraturen; därvid även läsning som belyser tyskt hem- och samhällsliv. Hör- och talövningar. Föredrag på tyska. Grammatik i anslutning till de skriftliga övningarna. Övning i läsning av tysk stil. Tillämpningsövningar, däribland även sådana av fraseologisk art. Tio skriftliga reproduktioner eller översättningar till tyska eller lättare uppsatser.

Engelska (andra språket).

Kursfördelning.

Klass 2 (4 timmar). Uttals- och läsövningar. Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran påbörjad. Tillämpningsövningar.

Klass 3 (4 timmar). Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran avslutad och repeterad; syntax i anslutning till den lästa texten. Tillämpningsövningar. Under vårterminen några lätta skriftliga reproduktioner och översättningar till engelska i nära anslutning till läst text.

Klass 4 (5 timmar) = klass 6, sjuårig lärokurs.

Klass 5 (4 timmar). Läsning, delvis kursivt, huvudsakligen av moderna författare med nödiga litteraturhistoriska upplysningar, jämväl ägnade att förmedla bekantskap med engelsk folkkaraktär och engelskt samhällsliv samt med huvudströmningar inom nutida engelsk litteratur.

Franska (tredje språket, valfritt).

Kursfördelning.

Klass 3 (4 timmar). Uttals- och läsövningar. Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Viktigare delar av formläran. Tillämpningsövningar.

Klass 4 (4 timmar) = klass 6, sjuårig lärokurs.

Klass 5 (4 timmar) = klass 7, sjuårig lärokurs.

Historia med samhällslära.

Kursfördelning.

Klass 1 (4 timmar). Allmän historia: berättelser och bilder ur Österlandets, Greklands och Roms mytologi, saga och historia samt ur medeltidens historia. Svensk historia: kort återblick på forntidens och medeltidens historia. (Se anm.)

Klass 2 (3 timmar). Allmän och svensk historia: från nya tidens början till omkring 1790. (Se anm.)

Klass 3 (3 timmar). Allmän och svensk historia: från omkring 1790 till nuvarande tid.

Klass 4 (3 timmar). Drag ur skilda epokers kulturliv. Konsthistoriens huvudepoker. Översiktlig repetition av tiden efter 1789 i allmän och svensk historia påbörjad. (Se anm.)

Klass 5 (3 timmar). Den översiktliga repetitionen från klass 4 fortsatt med en fördjupad översikt av Sveriges inre utveckling under nyare tiden. Samhällslära: det nutida samhällets sociala byggnad, social lagstiftning, viktigare sociala rörelser och organisationsformer (arbetarrörelsen, kooperationen, kvinnoemancipationen, nykterhetsrörelsen). Sveriges statsförfattning och förvaltning. (Se anm.)

Anm. Se sjuårig lärokurs.

Geografi.

Kursfördelning.

Klass 1 (2 timmar). Europa utom Sverige.

Klass 2 (2 timmar). De främmande världsdelarna (påbörjad kurs).

Klass 3 (2 timmar). De främmande världsdelarna (avslutad kurs). Oceanerna.

Klass 4 (3 timmar). Grunddragen av den allmänna geografien. Allmän fysisk geografi i vidgad omfattning. Översikt av jordens stora naturgeografiska områden och i anslutning därtill lämpliga delar av den allmänna kulturgeografien: åkerbruk, industri, samfärdsel m. m. Exkursioner.

Klass 5 (3 timmar). Människans utbredning över jorden; jordens folkslag. Sverige med särskild vikt lagd på dess naturtillgångar, befolkningsförhållanden, näringsliv och samfärdsel. Norge, Danmark och Finland samt några av de större kulturländerna i korthet på motsvarande sätt behandlade; valda områden i främmande världsdelar, särskilt ur synpunkten av deras allmänna betydelse och deras vikt för Sverige. Något om kartprojektioner och Sveriges kartverk.

Anm. Se sjuårig lärokurs.

Psykologi.

Kursfördelning.

Klass 4 och 5 (2 timmar i vardera klassen). Det från psykologisk synpunkt viktigaste om nervsystemets och sinnesorganens byggnad och förfärdningar. Översikt av det mänskliga själslivet och dess utveckling under barn- och ungdomsåren med huvudvikten lagd vid bibringandet av praktiskt användbar psykologisk insikt och med särskilt beaktande av den kvinnliga ungdomens behov och intressen. Betydelsefulla företeelser inom samhälls- och kulturlivet böra, där så ske kan, psykologiskt belysas, och någon orientering bör lämnas över moderna psykologiska teorier. I klass 5

böra även i lämplig anslutning till de psykologiska studierna filosofiska problem och tankeriktningar beröras.

Anm. Undervisningen bör i möjligaste mån bedrivas i samtalets och diskussionens form.

Kursen i psykologi förutsätter i vissa avseenden samråd mellan lärarna i psykologi, hälsolära och historia med samhällslära.

Matematik.

Kursfördelning.

Klass 1 (5 timmar). Folkskolans kurs i aritmetik, särskilt bråklära, fördjupad och utvidgad; enkla sifferekvationer av första graden med en obekant jämte tillämpningar. Praktiska mättnings- och konstruktionsuppgifter i anslutning till folkskolans geometrikurs. — Laborationer: instrument och metoder för längd-, volym- och viktbestämning och i samband härmed bestämning av specifika vikter för fasta och flytande kroppar.

Klass 2 (4 timmar). Fortsatt behandling av ekvationer av första graden med en obekant; tillämpningsuppgifter. Procent- och ränteberäkning. Enkla algebraiska reduktioner.

För övergång till gymnasium (1 timme). Konstruktioner och viktigare satser rörande räta linjer, vinklar, trianglar och parallelogrammer; några viktigare satser rörande cirkeln; lätta geometriska övningsuppgifter.

Klass 3 (3 timmar). Fortsatt behandling av ekvationer av första graden med en obekant; tillämpningsuppgifter; enkla användningar av de fyra räknesätten på bokstavsuttryck.

För övergång till gymnasium (1 timme). Återstående viktigare satser rörande cirkeln samt viktigare satser rörande trianglars och parallelogrammers ytor; lätta geometriska övningsuppgifter och planimetriska beräkningsuppgifter. Uppritning av enkla diagram.

Klass 4 (3 timmar) = klass 6, sjuårig lärokurs.

Klass 5 (3 timmar) = klass 7, sjuårig lärokurs.

Anm. Huvudräkning övas i alla klasser.

Biologi.

Kursfördelning.

Klass 1 (2 timmar). Däggdjurens, fåglarnas och kräldjurens byggnad och viktigare former. Kortfattad översikt av de högre växternas yttre organ i samband med växtundersökning och växtbestämning efter flora; undervisning om växters insamling och preparering. Exkursioner med växtinsamling.

Klass 2 (2 timmar). Groddjurens, fiskarnas och de ryggradslösa djurens byggnad och viktigare former; valda grupper inom djurriket, vilka med hänsyn till levnadsförhållanden eller betydelse för människan äro av särskilt intresse. Fortsatt växtundersökning och växtbestämning. Exkursioner med växtinsamling.

Klass 3 (2 timmar). Några av växtrikets viktigaste familjer; gagnväxter; typer för kryptogamernas huvudgrupper; våra viktigaste svenska växtsamhällen på grundval av växtinsamling och exkursioner. Sveriges växt- och djurgeografi i översiktlig framställning och i samband därmed växt- och djurvärldens invandringshistoria.

Klass 4 (2 timmar) = klass 6, sjuårig lärokurs.

Klass 5 (3 timmar) = klass 7, sjuårig lärokurs.

Hälsolära.

Kurs.

Klass 4 (2 timmar) = klass 6, sjuårig lärokurs.

Fysik och kemi.

Kursfördelning.

Klass 2 (4 timmar, varav 1 timme laborationer varannan vecka). De viktigaste fysiska egenskaperna hos kroppar i olika aggregationsformer. Värme, elektricitet och arbete.

Klass 3 (4 timmar, varav 1 timme laborationer). De enklaste ljus- och ljudfenomen. Den oorganiska kemiens viktigaste företeelser i anslutning till lärjungarnas under laborationerna gjorda iakttagelser. Några av den organiska kemiens viktigaste ämnesgrupper; några viktigare kapitel av teknisk kemi.

Klass 4 (3 timmar, varav 1 timme laborationer) = klass 6, sjuårig lärokurs.

Klass 5 (3 timmar, varav 1 timme laborationer) = klass 7, sjuårig lärokurs.

Ekonomilära.

Kurs.

Klass 5 (2 timmar) = klass 7, sjuårig lärokurs.

Teckning.

Kursfördelning.

Klass 1 (2 timmar). Frihandsteckning: formframställning; färg- och valörstudier; textning.

Klass 2 (1 timme). Frihandsteckning: formstudier: perspektivlära, enkel komposition och mönsterteckning; färg- och valörstudier: färgiakttagelser med avseende på belysningsföreteelser. Linearritning: plana geometriska konstruktioner i anslutning till undervisningen i geometri; projektionsritning i två plan.

Klass 3 (2 timmar). Frihandsteckning: formstudier: perspektivlära, snabbskissering i perspektiv; kompositionsövningar; färg- och valörstudier; fortsatta färgiakttagelser med avseende på belysningsföreteelser. Linearritning: projektningsritning i två eller tre plan; enkel krokiteckning jämte utförande av några arbetsritningar.

Klass 5 (2 timmar). Frihandsteckning: form- och färgstudier: teckning och målning med skilda material och olika utföranden; teckning i det fria; färglära. Något om heminredning, figurskissering; stihistorisk teckning, reklamtextning och reklamteckning; kompositionsövningar.

Musik.

Kursfördelning.

Klass 1—5 = klass 3—7, sjuårig lärokurs.

Gymnastik med lek och idrott.

Kursfördelning.

Klass 1—5 = klass 3—7, sjuårig lärokurs.

Slöjd.

Kursfördelning.

Klass 1—5 = klass 3—7, sjuårig lärokurs.

Hushållsgöromål.

Kursfördelning.

Klass 2 = klass 4, sjuårig lärokurs.

Klass 4 = klass 6, sjuårig lärokurs.

3. Timplan för femårig lärokurs med praktisk utbildningslinje.

	K l a s s					Summa
	1	2	3	4	5	
<i>1. Teoretiska läroämnen:</i>						
Kristendomskunskap	2	2	2	2	2	10
Modersmålet	6	4	4	4	4	22
Tyska	7	4	5	4	4	24
Engelska	—	4	4	—	—	8
Franska	—	—	(3+1)	—	—	(3+1)
Historia med samhällslära	4	3	3	3	3	16
Geografi	2	2	2	3	3	12
Psykologi	—	—	—	2	2	4
Matematik	5	4+1	3+1	—	—	12+2
Biologi	2	2	2	—	—	6
Hälsolära	—	—	—	2	—	2
Fysik och kemi	—	4	4	—	—	8
Ekonomilära	—	—	—	—	2	2
	28	29+1	29+5	—	—	—
<i>2. Praktiska läroämnen:</i>						
Sömnad, större kurs	—	—	—	6	9	15
Hushållsgöromål, större kurs	—	—	—	11.5	7	18.5
<i>3. Övningsämnen:</i>						
Teckning (och välskrivning)	2	1	2	—	2	7
Musik	1.5	1.5	1.5	(1.5)	(1.5)	4.5
Gymnastik med lek och idrott	4	3	4	3	4	18
Slöjd, mindre kurs	2	1	2	—	—	5
Hushållsgöromål, mindre kurs	—	4.5	—	—	—	4.5
	9.5	11	9.5	—	—	—
	37.5	40+1	38.5+5	—	—	—

Anm. Genom de med fetstil tryckta siffrorna angivas timtalen för de i klasserna 4 och 5 obligatoriska ämnena. I övriga klasser äro alla ämnen utom franska obligatoriska. Musik är valfritt å denna linje. Lärjungarna delta icke i gymnastikundervisningen de dagar, då de hava undervisning i hushållsgöromål. Övergångskurs till fyraårigt gymnasium: i matematik 1 timme i vardera klasserna 2 och 3 samt i franska 1 timme i klass 3.

4. Kursplan för femårig lärokurs med praktisk utbildningslinje.

För de å timplanen för femårig kommunal flickskola med praktisk utbildningslinje upptagna undervisningsämnen, för vilka icke här nedan lämnas någon kursplan, gäller den i det föregående angivna för femårig kommunal flickskola med teoretisk utbildningslinje avsedda kursplanen.

Praktiska läroämnen.**Sömnad** (större kurs).*Kursfördelning.*

Klass 4 (6 timmar) och *klass 5* (9 timmar) = *klass 6* och *7*, sjuårig lärokurs.

Hushållsgöromål (större kurs).*Kursfördelning.*

Klass 4 (11 ½ timmar) och *klass 5* (7 timmar) = *klass 6* och *7*, sjuårig lärokurs.

Alternativ B.

1. Timplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje.

	K l a s s					Summa
	1	2	3	4	5	
<i>1. Teoretiska läroämnen:</i>						
Kristendomskunskap	2	2	2	2	2	10
Modersmålet	6	5	4	3	3	21
Tyska	7	5	4	4	3	23
Engelska	—	4	4	5	3	16
Franska	—	—	(4)	(3)	(4)	(11)
Historia med samhällslära	4	3	3	3	3	16
Geografi	2	2	2	2	2	10
Matematik	5	4	3	3	3	18
Biologi (och hälsolära)	2	2	2	3	2	11
Fysik och kemi	—	2	2	3.5	3	10.5
Ekonomilära	—	—	—	—	2	2
	28	29	26+4	28.5+3	26+4	—
<i>2. Övningsämnen:</i>						
Teckning	2	2	1	2	1	8
Musik	2	2	1	1	1	7
Gymnastik med lek och idrott	4	4	3	3	3	17
Slöjd	2	2	1	2	2	9
Hushållsgöromål	—	—	4	—	4	8
	10	10	10	8	11	—
	38	39	36+4	36.5+4	37+4	—
<i>Anm.</i> Alla ämnen utom franska obligatoriska. Övergång till fyraårigt gymnasium efter klass 4 och till treårigt gymnasium efter klass 5.						

2. Kursplan för femårig lärokurs med teoretisk utbildningslinje.

Bildningsmålet i historia med samhällslära, geografi, matematik, biologi med hälsolära, fysik och kemi = femårig realskola, dock med någon fördjupning, samt i övriga undervisningsämnen = alternativ A.

Kristendomskunskap.

Kursfördelning = Alternativ A.

Modersmålet.

Kursfördelning.

Klass 1 (6 timmar) = Alternativ A.

Klass 2 (5 timmar). Läsning som i föregående klass. Fortsatta övningar i språkets muntliga behandling. Form- och satslära fortsatt, med tillämpningsövningar; rättskrivnings- och uppsatsövningar. Nio uppsatser.

Klass 3 (4 timmar). Läsning av svenska litteraturprov även utförligare från 1800- och 1900-talen; i anslutning därtill erforderliga litteraturhistoriska upplysningar samt anvisningar för litteraturläsning på egen hand. Läsning av isländska sagor och eddasånger i översättning. Fortsatta övningar i språkets muntliga behandling. I samband med litteraturläsning och uppsatsgenomgång elementär behandling av frågor rörande språkbruk, språkriktighet och stilarter. Form- och satsläran avslutad jämte repetition och utvidgning på viktigare punkter. Nio uppsatser.

Klass 4 (3 timmar). Läsning av valda stycken ur medeltidens, reformationstidens och stormaktstidens svenska litteratur, i anslutning därtill litteraturhistoria. Läsning av nyare svensk och av dansk eller norsk litteratur samt av annan utländsk litteratur, den sistnämnda i översättning. Uppläsningsövningar, föredrag och diskussionsövningar. Grammatiska frågor, språkvårdsfrågor samt språkhistoriska meddelanden som i föregående klasser. Nio (åtta) uppsatser.

Klass 5 (3 timmar) = Alternativ A.

Tyska (första språket).

Kursfördelning.

Klass 1 (7 timmar). Uttals- och läsövningar. Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran påbörjad. Tillämpningsövningar.

Klass 2 (5 timmar). Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran fortsatt; syntax i anslutning till den lästa texten. Tillämpningsövningar. Fyra skriftliga arbeten.

Klass 3 (4 timmar). Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran avslutad; syntax i anslutning till den lästa texten. Tillämpningsövningar. Nio skriftliga arbeten.

Klass 4 (3 timmar). Läsning av valda författare, delvis kursivt. Hör- och talövningar. Formläran repeterad; kort sammanfattning av syntaxen. Tillämpningsövningar. Nio skriftliga arbeten.

Klass 5 (3 timmar). Läsning av valda författare, delvis kursivt. Hör- och talövningar. Grammatik huvudsakligen i anslutning till skrivningarna. Tillämpningsövningar. Åtta skriftliga arbeten.

Engelska (andra språket).*Kursfördelning.*

Klass 2 (4 timmar). Uttals- och läsövningar. Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran påbörjad. Tillämpningsövningar.

Klass 3 (4 timmar). Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran avslutad och repeterad; syntax i anslutning till den lästa texten. Tillämpningsövningar. Under vårterminen några skriftliga arbeten, utförda under ämnets lärotimmar.

Klass 4 (5 timmar). Läsning av valda författare, delvis kursivt. Hör- och talövningar. Kort sammanfattning av syntaxen; grammatik i övrigt i anslutning till skrivningarna. Tillämpningsövningar. Nio skriftliga arbeten.

Klass 5 (3 timmar). Läsning av valda författare, delvis kursivt. Hör- och talövningar. Grammatik huvudsakligen i anslutning till skrivningarna. Tillämpningsövningar. Nio skriftliga arbeten.

Franska (tredje språket, valfritt).*Kursfördelning.*

Klass 3 (4 timmar och *klass 4* (3 timmar). Uttals- och läsövningar. Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Viktigare delar av formläran. Tillämpningsövningar.

Klass 5 (4 timmar). Läsning av lättare text. Hör- och talövningar. Formläran i huvudsak genomgången. Viktigare syntaktiska företeelser i anslutning till den lästa texten. Tillämpningsövningar.

Historia med samhällslära.*Kursfördelning.*

Klass 1 (4 timmar). Allmän historia: berättelser och bilder ur Österlandets, Greklands och Roms mytologi, saga och historia samt ur medeltidens historia intill korstågstiden. Svensk historia: kort återblick på forntidens historia intill 1060.

Klass 2 (3 timmar). Allmän historia från korstågstiden till omkring 1660. Svensk historia: kort återblick på medeltiden; nya tiden intill omkring 1660 i mera sammanhängande framställning.

Klass 3 (3 timmar). Allmän och svensk historia: från omkring 1660 till 1815.

Klass 4 (3 timmar). Allmän och svensk historia: från 1815 till nuvarande tid.

Klass 5 (3 timmar). Allmän och svensk historia: repetition av valda partier av nya tiden med särskilt beaktande av den inre utvecklingen. Samhällslära: elementär kännedom om samhällets sociala byggnad, social lagstiftning, viktigare sociala rörelser och organisationsformer. Sveriges statsförfattning och förvaltning.

Geografi.

Kursfördelning.

Klass 1 (2 timmar). Jordens form och rörelse; världsdelar och världshav. Globen och dess avbildning genom kartan. Gradnätet. Europa utom Sverige (påbörjad kurs).

Klass 2 (2 timmar). Europas geografi (utom Sveriges) avslutad jämte sammanfattande översikt av densamma.

Klass 3 (2 timmar). De främmande världsdelarnas geografi påbörjad.

Klass 4 (2 timmar). De främmande världsdelarnas geografi avslutad; oceanerna.

Klass 5 (2 timmar). Grundragen av den allmänna geografien med särskild hänsyn till Sverige. Översikt av Sveriges geografi med huvudvikten lagd på naturtillgångar, befolkningsförhållanden och näringsliv. Något om kartprojektioner och olika slag av kartor. Exkursioner.

Matematik.

Kursfördelning.

Klass 1 (5 timmar). Läran om bråk, tillämpningsuppgifter även på heltalsläran.

Klass 2 (4 timmar). Enkla sifferekvationer av första graden med en obekant jämte tillämpningsuppgifter. Praktiska mättnings- och konstruktionsövningar. Lättare uppgifter tillhörande procent- och ränteräkning.

Klass 3 (3 timmar). Fortsatt behandling av ekvationer av första graden med en obekant; tillämpningsuppgifter; enkla algebraiska reduktioner. Konstruktioner och viktigare satser rörande räta linjer, vinklar, trianglar och parallelogrammer; lätta geometriska övningsuppgifter.

Klass 4 (3 timmar). Fortsatt behandling av ekvationer av första graden med en obekant; tillämpningsuppgifter; enkla användningar av de fyra räknesätten på bokstavsuttryck. Viktigare satser rörande cirkeln samt trianglars och parallelogrammers ytor; lätta geometriska övningssatser och planimetriska beräkningsuppgifter. Uppritning av enkla diagram.

Klass 5 (3 timmar). Fortsatt behandling av ekvationer av första graden med en obekant och räkning med bokstavsuttryck; lättare ekvationssystem

av första graden med två obekanta. Det viktigaste om likformig avbildning. Uppgifter av praktisk art samt planimetriska och stereometriska uppgifter. Fem skriftliga arbeten.

Anm. Huvudräkning övas i lämplig utsträckning i alla klasser. Räkning med kvadratrötter samt enkla numeriska ekvationer av andra graden måste förläggas till en särskild övergångskurs för lärjungar, som vilja övergå till gymnasium (1 timme i klass 5).

Biologi med hälsolära.

Kursfördelning.

Klass 1 (2 timmar). Däggdjurens byggnad och viktigare former. Undersökning av levande växter och i samband därmed något om växternas yttre organ; undervisning om växters insamling och preparering. Exkursioner med växtinsamling.

Klass 2 (2 timmar). Fåglarnas, kräldjurens, groddjurens och fiskarnas byggnad och viktigare former. Kortfattad översikt av de högre växternas yttre organ i samband med växtundersökning och växtbestämning. Exkursioner med växtinsamling.

Klass 3 (2 timmar). De ryggradslösa djurens byggnad och viktigare former; valda grupper inom djurriket, vilka med hänsyn till levnadsförhållanden eller betydelse för människan äro av särskilt intresse. Några av växtrikets viktigare familjer (påbörjad kurs); fortsatt växtundersökning och växtbestämning. Exkursioner med växtinsamling.

Klass 4 (3 timmar, därav $\frac{1}{4}$ timme laborationer). Kort sammanfattande översikt av djurriket. Några av växtrikets viktigaste familjer (avslutad kurs); gagnväxter, typer för kryptogamernas huvudgrupper; våra viktigare svenska växtsamhällen på grundval av växtinsamling och exkursioner. Sveriges växt- och djurgeografi i översiktlig framställning och i samband därmed växt- och djurvärldens invandringshistoria. Kort framställning av växternas livsföreteelser. Cellen och dess viktigaste livsföreteelser.

Klass 5 (2 timmar). Människokroppens byggnad och förrättningar; i anslutning härtill hälsolära; personlig hygien, även innefattande sexualhygien, ärftlighetslärans huvuddrag med hänsyn till dess praktiska och samhällsiga betydelse. Grundragen av fosterutvecklingen. De sjukdomsalstrande mikroorganismerna. Infektion och desinfektion. Bostads- och samhällshygien. Lagar och författningar, som beröra ämnets olika delar. Där förhållandena sådant medgiva, bör om möjligt tid beredas för en kurs i hemsjukvård och första hjälpen vid olycksfall, omfattande såväl praktiskt arbete som teoretisk undervisning.

Fysik och kemi.*Kursfördelning.*

Klass 2 (2 timmar, varav 1 timme laborationer varannan vecka under halva läsåret). De viktigaste fysiska egenskaperna hos kroppar i olika aggregationsformer. Det allmännaste om värmets. De enklaste magnetiska fenomenen.

Klass 3 (2 timmar, varav 1 timme laborationer varannan vecka under halva läsåret). De enklaste elektriska fenomenen. De enklaste ljus- och ljudfenomenen.

Klass 4 (3½ timmar, därav 1 timme laborationer varannan vecka). *Fysik.* Några av mekanikens grundbegrepp jämte praktiska tillämpningar. Någon utvidgning av kursen i värmelära, särskilt med avseende på begreppet värmemängd och dess samband med arbete, samt några grunddrag av meteorologien. Det allmännaste om solsystemet och himlakropparna i övrigt. *Kemi.* Den oorganiska kemiens viktigaste företeelser (påbörjad kurs).

Klass 5 (3 timmar, därav 1 timme laborationer). Den oorganiska kemiens viktigaste företeelser (avslutad kurs). De viktigaste mineralen och bergarterna. Några av den organiska kemiens viktigaste ämnesgrupper. Några viktigare områden av tillämpad kemi.

Ekonomilära.*Kurs.*

Klass 5 (2 timmar) = sjuårig lärokurs.

Teckning.

Musik.

Gymnastik med lek och idrott.

Slöjd.

Hushållsgöromål.

} Kursplaner ==
Alternativ A.

VI. Kostnadsberäkningar.

Beräkningarna av kostnaderna för den föreslagna femåriga kommunala flickskolan måste givetvis betraktas som approximativa med hänsyn till bland annat, att det icke torde vara möjligt att på förhand kunna beräkna, i vilken utsträckning kommunerna komma att upprätthålla sjuåriga skolor vid sidan av de femåriga.

Till grund för kostnadsberäkningarna hava lagts de lönebestämmelser, som återfinnas dels i avlöningsreglementet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor den 11 november 1938 (nr 660), dels ock i kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 471) med vissa bestämmelser angående avlöning under budgetåret 1939/40 åt lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor. Statsbidragets storlek har beräknats i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 358) angående statsbidrag för redovisningsåret 1939/40 till avlöning av lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor. De sakkunniga hava räknat med för närvarande förefintliga 40 kommunala flickskolor. En approximativ stat har uppgjorts för varje skola. Som utgångspunkt för beräkningarna hava tagits de faktiska förhållandena (lärjungeantalet och antalet klassavdelningar i motsvarande klasser m. m.) vid skolorna höstterminen 1939.

Antalet ordinarie ämneslärare har uppskattats till 349 och antalet extra ordinarie ämneslärare till 47. Lönerna till de ordinarie ämneslärarna hava beräknats efter högsta löneklassen inom respektive lönegrader, varvid hänsyn dock tagits till gällande övergångsbestämmelse för kvinnlig lärare. Samtliga kvinnliga ämneslärare hava räknats såsom icke-adjunktsbehöriga. De extra ordinarie ämneslärarna hava placerats i 19 lönegraden 18 löneklassen, enär samtliga sådana lärare vid de kommunala flickskolorna för närvarande äro kvinnliga och de flesta av dem icke äro adjunktsbehöriga. Antalet timlärartimmar i läsåmnen har uppskattats till 1 087, varvid 25 procent av samtliga dessa timmar beräknats komma att bestridas av sådana timlärare, som hava rätt till det högre arvodet.

Rektorerna hava fördelats med 1 i grupp I, 2 i grupp II, 6 i grupp III, 19 i grupp IV och 12 i grupp V.

Beträffande ordinarie övningslärare hava de sakkunniga räknat med, att 153 veckotimmar komma att bestridas av sådan lärare i teckning, 51 vecko-

timmar av sådan lärare i musik, 485 veckotimmar av sådan lärare i gymnastik med lek och idrott, 825 veckotimmar av sådan lärare i slöjd samt 807 veckotimmar av sådan lärare i hushållsgöromål. Vad extra ordinarie övningslärare angår har beräknats, att 96 veckotimmar komma att bestridas av sådan lärare i gymnastik med lek och idrott, 60 veckotimmar av sådan lärare i slöjd samt 145 veckotimmar av sådan lärare i hushållsgöromål. De ordinarie övningslärarna hava i likhet med de ordinarie ämneslärarna placerats i högsta löneklassen inom respektive lönegrad, varvid ävenledes här hänsyn tagits till gällande övergångsbestämmelse för kvinnlig lärare. Lönerna till de extra ordinarie övningslärarna hava beräknats för lärare i teckning, musik och gymnastik enligt 18 lönegraden 17 löneklassen och för lärare i slöjd och hushållsgöromål enligt 15 lönegraden 14 löneklassen. Beträffande timlärare i övningsämnen och praktiska läroämnen har beräknats, att 349 veckotimmar komma att bestridas av sådan lärare i teckning, 298.5 veckotimmar av sådan lärare i musik, 446 veckotimmar av sådan lärare i gymnastik med lek och idrott, 217 veckotimmar av sådan lärare i slöjd samt 287 veckotimmar av sådan lärare i hushållsgöromål.

Under ovan angivna förutsättningar kunna kostnaderna för 40 kommunala flickskolor med fem årsklasser beräknas sålunda:

Ä m n e s l ä r a r e .

Ordinarie och extra ordinarie lärare	2 914 197:—
Timlärare	224 453:—
Rektorsarvoden	79 695:—
Tillsynsläroarvoden (i Lund och Luleå)	460:—
Kallortstillägg	1 980:—
Rörligt tillägg (6 %)	179 634:—
	<hr/>
	Summa kronor 3 400 419:—.

Statsbidrag (78 % av sammanlagda kostnaden minskat med dubbla tjänstepensionsavdragen) = (78 % av 3 400 419 —
— 165 282 =)

2 487 045:—.

Ö v n i n g s l ä r a r e .

Ordinarie lärare	491 264:—
Extra ordinarie lärare	53 883:—
Timlärare	288 706:—
Rörligt tillägg	32 709:—
	<hr/>
	Summa kronor 866 572:—.

Statsbidrag (78 % av 866 572 — 26 716 =)

649 260:—.

Härtill torde eventuellt böra läggas 7 500 kronor, utgörande statsbidrag för hållningsrättande gymnastik, varom skolöverstyrelsen hemställt i sina anslagsäskanden till 1940 års riksdag. På grund härav torde statsbidraget till övningslärare böra uppskattas till $(649\ 260 + 7\ 500 =) 656\ 760$ kronor. Undervisning i frivillig teckning och instrumentalmusik har ej medräknats här bland annat med hänsyn till den starka belastningen av timplanen i den föreslagna femåriga flickskolan.

Sammanlagda statsbidraget till 40 kommunala flickskolor med fem årsklasser skulle sålunda uppgå till $(2\ 487\ 045 + 656\ 760 =) 3\ 143\ 805$ kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 har skolöverstyrelsen beräknat statsbidraget till de kommunala flickskolorna till 4 125 000 kronor. Ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle alltså innebära en kostnadsminskning för staten med $(4\ 125\ 000 - 3\ 143\ 805 =)$ i runt tal 981 000 kronor.

De nu anförda kostnadsberäkningarna avse färdigorganiserade femåriga skolor. Då den femåriga skolan under första läsåret av sin verksamhet bör omfatta endast första klassen för att sedan år för år utbyggas med ytterligare en klass, komma de årliga utgifterna för nämnda skola att först successivt uppgå till det av de sakkunniga beräknade beloppet. Samtidigt komma statens utgifter för de sjuåriga och sexåriga linjerna att successivt sjunka. För varje ny klass, som upprättas av den femåriga linjen, bör statsbidraget till en klass av den sjuåriga linjen indragas och efter sex år skulle sålunda statsbidraget till den sjuåriga linjen vara helt avvecklat. Avvecklingen av den sexåriga linjen kommer att äga rum i samband med avvecklingen av den sjuåriga. Under de fem första övergångsåren skulle antalet klassavdelningar alltså bli oförändrat, för att efter det femte året nedgå till sex och efter det sjätte slutligen till fem. Under de fem första övergångsåren torde man sålunda kunna räkna med i stort sett samma kostnader som för den nuvarande organisationen och först efter det femte året skulle en utgiftsminskning inträda.

Vid beräkningarna har hänsyn icke tagits till de kostnader, som kunna uppstå därigenom, att vissa lärare vid de kommunala flickskolorna komma att bli arbetslösa till följd av omorganisationen. Dessa kostnader torde emellertid svårligen kunna beräknas på förhand. Vidare kunna kostnaderna för folkskoleväsendet tänkas något ökade till följd av att en del flickor, som tidigare övergått från fjärde klassen till den sjuåriga flickskolan, kommer att längre kvarstanna i folkskolan. Sistnämnda kostnader, vilka ävenledes synas vara ytterst vanskliga att i förväg beräkna, torde emellertid bli så pass obetydliga, att man kan bortse från dem.

VII. Hemställan.

Under åberopande av vad ovan anförts få de sakkunniga hemställa, att Kungl. Maj:t måtte

dels föreslå riksdagen, att den kommunala flickskolan måtte erhålla den organisation, som av de sakkunniga föreslagits, ävensom att statsbidrag måtte utgå till den föreslagna femåriga kommunala flickskolan enligt gällande grunder för statsbidrag till kommunala flickskolor,

dels ock vidtaga de åtgärder i övrigt, som av de sakkunniga föreslagits.

Särskilt yttrande.

Undertecknade kunna icke ansluta sig till det yttrande och förslag, som avgivits av de båda övriga sakkunniga.

Inledningsvis vilja vi betona, att vi icke dela de tvivel, som de sakkunniga synas hysa beträffande den framtida behövligheten av en särskild skolform för flickor. Stora verksamhetsområden komma alltfört att vara förbehållna kvinnor, främst uppgiften att förestå de enskilda hemmens ekonomi och skötsel samt barnens vård och fostran inom familjen men därjämte betydelsefulla uppgifter inom samhällelig ekonomi, sjukvård och barnavård. Det torde alltfört få betraktas som ett ej oviktigt samhällsintresse, att en skolform finnes, som tillvaratager flickornas anlag och håg för sådana levnadsbanor och meddelar dem en för dessa banor lämpad utbildning utan att därför beskära deras möjligheter att välja annan verksamhet. Detta samhällsintresse synes av de sakkunniga icke tillräckligt hava beaktats. Ej heller torde de hava fäst tillräcklig uppmärksamhet vid att den nuvarande kommunala flickskolan utformats främst för att tjäna ovan nämnda ändamål. Även om de formellt konstatera skolformens särprägel, framstår flickskolan oftast i deras argumentering som en parallellform till realskolan, visserligen examensfri och med möjlighet till ämnesdifferentiering på högstadiet men liksom realskolan främst avsedd för lärjungar med fallenhet för teoretiska studier och ledande till ett mål, normalskolekompetensen, som i det hela kan jämföras med realexamen, då den öppnar ungefär samma möjligheter till vidareutbildning som denna. Att de föreslagna förändringarna i flickskolans organisation äro ägnade att ytterligare närma denna skola till realskolan med hänsyn till arbetsmetoder och slutmål är en omständighet, som de sakkunniga icke närmare synas hava uppmärksammat. I verkligheten torde en femårig flickskola, organiserad i enlighet med förslaget, så nära ansluta sig till realskolan, att dess existensberättigande vid sidan av denna kan dragas i tvivelsmål. Den nuvarande flickskolans särmerken: anpassning efter flickornas fysiska och psykiska utvecklingsgång, tillvaratagande av praktiska anlag och större fördjupning av studierna i humanistiska ämnen, särskilt moderna språk, löpa fara att utplånas i en sådan skola. Om den i enlighet med de båda övriga sakkunnigas förslag skulle bli flickskolans huvudform, måste detta enligt vår mening innebära en förlust för svenskt bildningsväsen.

Flickskolans nuvarande sexåriga lärokurs. Den föreslagna femåriga lärokursen eller linjen är i första hand avsedd att ersätta den nuvarande sexåriga. Vad denna beträffar, äro vi ense med de båda övriga sakkunniga därom att den visat ringa livskraft. Allmänheten har tydligt föredragit den sjuåriga lärokursen, säkerligen främst på grund av den tidsbesparing, som den i förhållande till den sexåriga innebär ($4 + 7$ skolår mot $6 + 6$), men kanske även på grund av dess större likhet med den förutvarande åttaåriga flickskoleformen. Den sexåriga lärokursen torde dock ej alldeles sakna betydelse särskilt för lärjungar från landsbygden och för de lärjungar, som först efter avslutad sexårig folkskola bliva klara över sin önskan att skaffa sig högre utbildning.

Mot den sexåriga lärokursens begränsade lärjungeantal svara de ringa kostnader, som dess upprätthållande betingar. Vid samtliga nu existerande kommunala flickskolor är den upprättad såsom förenad, och endast tillfälligtvis har under något läsår vid enstaka skolor en eller annan årsklass varit upprättad såsom fristående, motsvarande en parallellavdelning av den sjuåriga lärokursen. Lärjungarna i förenad sexårig lärokurs undervisas gemensamt med lärjungarna i den närmast högre klassen av sjuårig lärokurs i alla ämnen, och denna senares kurser äro så lagda, att de medge intagning av lärjungar från sexårig folkskola i andra klassen utan kompletterande studier. Endast i tyska erhålla dessa lärjungar under sitt första år i flickskolan särskild undervisning under åtta veckotimmar. Kostnaden för dessa timmar är således den enda direkta utgiften för den sexåriga lärokursen i en flickskola av ordinär storlek.

Samordnande av sjuårig och femårig lärokurs. Att ansluta en femårig lärokurs eller linje till den sjuåriga lärokursens tredje klass på likartat sätt, som den sexåriga anslutits till dess andra klass, är ogörligt. Kursfördelningen kan, åtminstone vad de tre lägsta klasserna av den femåriga linjen beträffar, icke bringas att sammanfalla med kursfördelningen i motsvarande klasser av den sjuåriga, helst som överhuvud en översiktligare behandling av kursen blir nödvändig på den förra linjen. Om båda linjerna skulle vara obligatoriska liksom de nuvarande lärokurserna, skulle alltså en flickskola av minimiorganisation komma att omfatta minst 10 skilda klassavdelningar mot för närvarande 7 jämte en avdelning med åtta veckotimmar. Oavsett våra betänkligheter i övrigt mot en femårig linje, kunna vi av ekonomiska skäl icke förorda en sådan anordning, vilken av de övriga sakkunniga ej heller upptagits till närmare diskussion.

De praktiska följderna av den föreslagna organisationsändringen. Enligt förslaget skulle den femåriga linjen vara obligatorisk och statsunderstödd, medan den sjuåriga finge bekostas av vederbörande kommun, om dess bibehållande vid någon skola befinnes önskvärt. Detta innebär, att kommunen skulle nödgas helt bekosta 5 av de 10 klassavdelningar, som utgöra mini-

miantalet vid en flickskola med fem- och sjuårig linje. Tydligt skulle dessa utgifter bliva så avsevärda, att ytterst få, om ens någon kommun skulle kunna åtaga sig att bära dem, hur önskvärd den sjuåriga linjen än kan synas. En allmän avveckling av linjen skulle bli ofrånkomlig. Den kommunala flickskolan skulle överallt övergå till att bli en femårig, på sexårig folkskola byggd skolform, och den dubbla anknytning till folkskolan, som för närvarande är genomförd för såväl realskolans som den kommunala flickskolans vidkommande, skulle för den senare skolformens del i praktiken avskaffas.

De övriga sakkunniga beröra i sitt yttrande endast flyktigt de med bottenskolefrågan sammanhängande problemen. Vi, som icke vilja ingå på dessa ännu icke tillräckligt utredda spörsmål, måste på det bestämdaste betona, att en så allvarlig fråga som anknytningen till bottenskolan icke för en speciell skolforms del bör bringas till praktiskt avgörande lättvindigt och utan föregående utredning. Först sedan bottenskolefrågan underkastats en grundlig och allsidig undersökning med stöd av de erfarenheter, som genom de nuvarande anknytningsförhållandena stå att vinna, torde den böra upptagas till omprövning för samtliga högre skolformers del.

Oavsett bottenskolefrågan finna vi en sådan omorganisation av flickskolan som den ovan angivna betänklig med hänsyn till flicksskolans bildningsmål och arbetsformer.

Bildningsmålet. De båda övriga sakkunniga hava sökt skapa en garanti för bibehållande av flickskolans nuvarande bildningsmål på den föreslagna femåriga linjen genom att förorda ett förslag till tim- och kursplaner för linjen, i vilket så fullständigt som möjligt inpressats de kurser i teoretiska och praktiska ämnen som nu gälla för flickskolans sju- respektive sexåriga lärokurs. Då de för övrigt anse, att redan den fyraåriga realskolan giver en utbildning, som är ungefär likvärdig med den nuvarande flickskolans, förmena de, att en femårig flickskola har goda möjligheter att uppnå ett lika gott arbetsresultat. Här röjer sig enligt vår mening en tydlig underskattning av den nuvarande flickskolans bildningsmål. Väl är det obestridligt, att en femårig skola kan nå ett bättre resultat än en fyraårig, men en sexårig skola bör rimligtvis kunna leda till ett ännu bättre. Om en sådan skolas kurser sammanträngas på fem år, måste lärostoffets behandling bli mindre grundlig och dess inlärande mera forcerat, vilket knappast kan ske utan förfång för utbildningens gedigenhet. Vad den nuvarande sjuåriga lärokursen beträffar, kan dess kursfördelning icke direkt jämföras med en femårig linjes, då den utgår från fyraårig i stället för sexårig folkskola. De båda övriga sakkunniga torde icke stå alldeles främmande för resonemanget, att de med den sjuåriga lärokursens två lägsta klasser parallella folkskoleklasserna meddela en i huvudsak likvärdig utbildning och att därför en på dem byggd femårig skola kan nå samma resultat som den sjuåriga. Härvid förbises

dock, dels att vissa ämnen, särskilt språk, icke läsas i folkskolan utan helt måste koncentreras till den högre skolan, dels att även i andra ämnen lärostoffet i varje särskild skolform måste utväljas och behandlas i enlighet med denna skolforms speciella krav. Den högre skolans lärostoff kan således icke skjutas över på folkskolan utan måste anhopas på skolans egna klasser; ju färre dessa äro, desto mer stoff faller på varje särskild årsklass. Även om lärjungar från sexårig folkskola på grund av sin högre ålder och längre drivna formella träning böra antagas vara bättre skickade att bemästra svårare uppgifter än lärjungar från fyraårig folkskola, synes det tvivelaktigt, att de skola kunna tillgodogöra sig ett starkt koncentrerat lärostoff lika väl och grundligt, som om de med utgångspunkt från en lägre folkskoleklass fått lärostoffet fördelat över längre tid. Hur därmed förhåller sig torde böra omsorgsfullt undersökas. Reservanternas — visserligen begränsade — erfarenhet från den nuvarande sexåriga linjen giver i varje fall icke klart vid handen, att lärjungar från sexårig folkskola i genomsnitt uppvisa bättre arbetsresultat än kamraterna från fyraårig folkskola.

Med hänsyn till ovan berörda synpunkter måste vi uttala farhågor för att flickskolans nuvarande bildningsmål skall äventyras genom upprättande av en femårig linje enligt förslaget. Om denna skulle ersätta endast den sexåriga lärokursen, kan det befaras, att den normalskolekompetens, som vinnes på femårig linje, i verkligheten kommer att skattas lägre än den, som vinnes på sjuårig, och att således en faktisk, om också ej formell kvalitetsklyvning av normalskolekompetensen kommer att inträda. Om den sjuåriga lärokursen skulle helt avvecklas till förmån för en femårig linje, kan en genomgående sänkning av den svenska flickskoleutbildningens nivå bliva följden.

Arbetsbördan. Som en av den nuvarande kommunala flickskolans bästa egenskaper framstår dess lugna och efter flickornas fysiska och psykiska utveckling avpassade arbetstakt, vunnen dels tack vare examensfriheten, dels tack vare den rikligare utmätta tid, som står till buds för genomgång av lärostoffet. En femårig linje kan, såvida bildningsmålet skall bevaras, icke lämna denna egenskap orörd. De övriga sakkunniga medgiva också, att det av dem förordade förslaget till kurs- och timplaner för en femårig linje innebär en ökning av arbetsbördan; de finna emellertid denna ökning föga betydande, ja till och med fördelaktig då den skulle medföra ett bättre begåvningsurval än det, som den nuvarande flickskolan kan företaga.

Enligt vår mening kan ökningen icke karakteriseras som obetydlig. Förslagets kurs- och timplaner äro så lagda, att de medgiva en viss, ehuru i förhållande till den nuvarande flickskolans läroplaner inskränkt ämnesdifferentiering i linjens båda högsta klasser. Detta innebär, att avslutade lärokurser måste läsas i de tre lägre klasserna i alla de ämnen, vilkas studium i de båda högsta klasserna skall bero av lärjungarnas fria val. Dessa

kurser ha icke kunnat nedbringas under de för realskolan gällande mini-mikraven, då ju flickskolans slutmål icke bör nedprutas under realskolans. Men härav följer, att flickorna i vissa ämnen på tre år måste genomgå kurser, som i realskolan äro fördelade på minst fyra. Deras hemuppgifter måste således bli mer krävande och deras dagsschema i skolan tyngre, vilket senare framgår av nedanstående jämförelse mellan de odifferentierade stadierna av de nuvarande och de föreslagna flickskolelinjerna samt den fyra-åriga realskolan.

Skolform	Klass	Lärjunges ålder	Antal vecko- timmar	Antal dagar med		
				5 lek- tioner	5,5—6 lek- tioner	6,5—7 lek- tioner
7-årig flickskola (2 språk)	1 ⁷	11 år	33,5	2	4	
	2 ⁷	12 »	34,5	1	5	
	3 ⁷	13 »	33,5	2	4	
	4 ⁷	14 »	35	1	5	
	5 ⁷	15 »	34,5	1	5	
6-årig flickskola (2 språk)	1 ⁶	13 »	34,5	1	5	
	2 ⁶	14 »	33,5	2	4	
	3 ⁶	15 »	35	1	5	
	4 ⁶	16 »	34,5	1	5	
5-årig flickskola Alt. A (2 språk)	1 ⁵	13 »	37,5		4	2
	2 ⁵	14 »	40		2	4
	3 ⁵	15 »	38,5		3	3
5-årig flickskola Alt. B (2 språk)	1 ⁵	13 »	38		4	2
	2 ⁵	14 »	39		3	3
	3 ⁵	15 »	36		6	
	4 ⁵	16 »	36,5		5	1
	5 ⁵	17 »	37		5	1
4-årig realskola med hushållsgöromål (2 språk)	1 ⁴	13 »	38		4	2
	2 ⁴	14 »	39		3	3
	3 ⁴	15 »	37		5	1
	4 ⁴	16 »	34	2	4	

I de tre klasserna av femårig linje enligt förslaget alt. A, vilket av de övriga sakkunniga förordas, förekomma således respektive två, fyra och tre veckodagar med mer än sex lektioner, medan realskolan i motsvarande klasser har två, tre och en dylika dagar. Därtill kommer, att realskolan, som i första hand avser att meddela teoretisk utbildning, utan större olägenhet kan medgiva särskilt arbetstyngda lärjungar befrielse från undervisningen i något övningsämne, medan flickskolan, om den vill fasthålla vid sin uppgift att garantera varje lärjunge nödig utbildning även i praktiska ämnen, knappast kan anlita denna utväg. Det synes oss synnerligen olyckligt, om

den särskilt för flickor avsedda skolformen skulle organiseras så, att flickkorna just under de ur utvecklingssynpunkt ömtåligaste åren finge bära en tyngre arbetsbörda än vad som är fallet till och med i den för närvarande såsom den mest ansträngande ansedda skolformen, den fyraåriga realskolan.

Vad beträffar begåvningsurvalet, synes det ävenledes vara att skjuta över målet, om man i flickskolan gör detta urval lika snävt eller snävare än i realskolan. De övriga sakkunniga förmena, att endast flickor med viss fallenhet för teoretiska studier böra få åtnjuta undervisning i flickskolan. De beakta härvid icke, att flickskolan i mindre grad än realskolan är avsedd att bilda underlag för högre teoretiska studier men däremot i högre grad än denna skall förbereda lärjungarna till inträde på praktiska levnadsbanor. En flickskolelinje, som icke kan tillvarataga andra praktiska anlag än dem, som förekomma tillsammans med förmåga att snabbt tillgodogöra sig koncentrerat teoretiskt lärostoff, torde knappast på ett fullt tillfredsställande sätt svara mot den kvinnliga ungdomens behov av utbildning. Att jämte de intellektuella förutsättningarna även goda kroppsliga krafter erfordras för att orka med det tunga skolarbetet på linjen ifråga, är ävenledes uppenbart.

Det bör slutligen framhållas, att examensfriheten i en skolform av så krävande art som den ifrågavarande kan innebära en frestelse för lärarkrafterna att sänka kunskapsfordringarna för att icke alltför hårt anstränga lärjungarna, vilket skulle vara till förfång för skolans bildningsresultat.

Ekonomiska förhållanden. De båda övriga sakkunniga betona mycket starkt de ekonomiska fördelar, som den femåriga flickskolan skulle innebära framför den nuvarande sex- respektive sjuåriga såväl för den enskildes del som för samhällets.

Vad beträffar hemmens kostnader för flickornas skolutbildning, är det givet, att för de lärjungar, som måste välja vägen över den sexåriga bottenskolan, den föreslagna femåriga flickskolelinjen blir mindre kostsam än den nuvarande sexåriga — såvida ej tidsvinsten går till spillo till följd av kvarsittning, vilket i en så krävande skolform som den föreslagna rätt ofta torde bli fallet. Om man bortser från den kategori lärjungar, som på grund av osäkerhet ifråga om sina anlag och intressen uppskjuta frågan om vidare skolutbildning, till dess de genomgått den sexåriga folkskolan — storleken och betydelsen av denna lärjungekategori kan bedömas först i samband med en undersökning av bottenskoleproblemet — blir det här i första hand fråga dels om barn från ekonomiskt svagare hem på skolorten, dels om landsbygdsbarn. Vad den förra gruppen beträffar, torde den närmast omfatta barn från hem, vilkas ekonomiska resurser väl äro knappa men dock icke så knappa, att flickskolan kan väntas medge befrielse från eller avsevärd nedsättning av terminsavgiften. Om barnen kunna få åtnjuta sådana

förmåner, torde det nämligen ur hemmets synpunkt bli i det närmaste lika fördelaktigt att låta dem övergå från fyraårig folkskola till flickskolans sjuåriga lärokurs som att välja en femårig linje efter avslutad sexårig folkskola. Lärobokskostnader m. m. bli icke nämnvärt lägre för den femåriga linjen än för den sju- eller sexåriga, då ju i huvudsak samma kurser gälla för samtliga linjer. Hur stor ifrågavarande grupp av lärjungar är låter sig svårligen beräkna; i de kommunala flickskolor, som tillämpa någorlunda liberala principer för avgiftsbefrielse, kan den procentuellt sett knappast vara särskilt betydande.

Vad landsbygdsbarnen beträffar, kunna vi väl instämma i de övriga sakkunnigas uttalande, att den kommunala flickskolan är en de tätbebyggda samhällenas skola. Vi förmena därjämte, att upprättande av en femårig linje knappast kommer att förändra detta förhållande, då landskommuner väl sällan ha råd att bekosta ens en femårig skola, endast avsedd för flickor. Vad beträffar städernas skolor, skiljer sig den kommunala flickskolan ifråga om procenttalet resande eller inackorderade lärjungar föga från de statliga realskolorna (de kommunala mellanskolorna kunna knappast medtagas vid en jämförelse, då de vanligen tillämpa särbestämmelser för lärjungar från andra kommuner). Av de siffror, som ingå i en av skolöverstyrelsen verkställd utredning angående underlättande för lärjungar från landsbygden att vistas vid högre läroanstalter, kan nämligen utrönas, att procenttalet lärjungar (gossar och flickor) vid nyssnämnda realskolor, som dagligen resa till skolorten eller äro där inackorderade, vårterminen 1939 uppgick till 25,7. Motsvarande procenttal vid de kommunala flickskolorna utgjorde enligt de sakkunnigas beräkning höstterminen samma år 22,5. Medtagas vid beräkningen även de i landskommuner belägna statliga samrealskolornas lärjungar, uppgår antalet av dessa tillsammans med antalet resande och inackorderade lärjungar i städernas skolor till 32,5 procent av totalantalet lärjungar. Möjligt är, att detta procenttal för flickornas del skulle visa sig något lägre än för gossarnas, då det väl är antagligt, att landsbygdshemmen i en del fall giva gossarna företräde framför flickorna i fråga om högre skolutbildning. Även om dessa siffror visa, att den kommunala flickskolan spelar en mindre betydande roll för landsbygdsflickorna än realskolan, kan det synas tvivelaktigt, om den differens på högst 10 procent, som föreligger, bör anses nog betydande för att motivera en så genomgripande omorganisation av flickskolan som den föreslagna. Det bör kanske också framhållas, att det för landsbygdens flickor redan nu finnes en möjlighet att erhålla normalskolekompetens efter fem år, räknat från avslutad sexårig folkskola. De kunna nämligen efter i hemorten avlagd realexamen genomgå högsta klassen av en kommunal eller enskild flickskola och efter särskilt av skolöverstyrelsen meddelat tillstånd erhålla avgångsbetyg med normalskolekompetens. Utvägen kan icke rekommenderas åt i

begåvningshänseende slätstrukna lärjungar, men sådana torde icke finna bättre betingelser för framgång på den föreslagna femåriga linjen. Det kan ifrågasättas, huruvida icke landsbygdsflickorna komma att föredraga den här nämnda utvägen även framför en femårig flickskola. Den blir nämligen mindre kostsam än till och med en sådan skola och torde därjämte, om flickskolans bildningsmål, såsom vi frukta, icke helt kan bibehållas, bli mindre vanskelig att anlita än den för närvarande är.

Om således de ekonomiska fördelar, som stå att vinna för lärjungarnas del genom den av de övriga sakkunniga föreslagna omorganisationen, knappast enligt vår mening äro så uppenbara, att de i och för sig kunna motivera en ur pedagogisk och hygienisk synpunkt så betänklig förändring som den föreslagna, är det utan vidare klart, att skolformen i sitt nya skick komme att bli mindre kostsam för staten och även för kommunerna, i den mån en kommun avstår från att anordna sjuårig linje vid sin flickskola. De övriga sakkunniga räkna med en minskning av statsbidragssumman å 981 000 kronor. Det bör dock ej lämnas helt utan avseende, att statsbidraget till varje årsklass av den femåriga flickskolan i medeltal blir högre än bidraget till varje årsklass av den nuvarande sjuåriga, i vilken den sexåriga är inbegripen, nämligen 628 800 kronor mot 589 300. Den femåriga skolformen är sålunda relativt kostsammare än den sju- och sexåriga. Härtill kommer, att kostnaderna för folkskoleväsendet kunna förväntas stiga, i den mån de flickor, som eljest skulle hava lämnat folkskolan efter fjärde klassen, kvarbliva i denna skola under ytterligare två år. Möjligen kan även en ökad tillströmning av flickor till den femåriga realskolan inträda på de platser, där sådan skola finnes. Att utgifterna för den kommunala flickskolan minskas, beror således till viss del på att de skjutas över på andra skolformer. Hur stor den verkliga besparingen av omorganisationen kan bliva, är givetvis ytterst vanskligt att bedöma.

Med säkerhet kan emellertid sägas, att den avveckling av den sjuåriga linjen, som ofrånkomligen skulle bli följden av förslagets genomförande, icke kan verkställas utan allvarliga olägenheter för de vid flickskolorna anställda lärarkrafterna. De sakkunniga ha icke ingått på någon närmare utredning av dylika frågor. Av deras yttrande framgår, att de tänka sig en successiv omläggning av statsunderstödet, så att en klass av den sjuåriga lärokursen undandrages statsbidrag för varje ny klass, som upprättas av den femåriga linjen. I den mån kommunerna icke vilja bestrida kostnaderna för den förra, skulle den alltså nedläggas, och dess avveckling vid en skola skulle vara fullbordad efter sex år. (Den sexåriga lärokursens avveckling kommer utan vidare att försiggå i samband med den sjuårigas vid alla skolor, där lärokurserna finnas såsom förenade.) Under fem av dessa avvecklingsår skulle vid en skola av minimiorganisation antalet klassavdelningar förbli oförändrat; efter det femte året skulle antalet nedgå till sex

och efter det sjätte till slutantalet fem. Vid större skolor finge antalet klassavdelningar antagas bli reducerat redan vid avvecklingstidens början, då den femåriga linjen, som skulle kunna rekryteras endast ur klasser, från vilka tidigare avgång skett till sjuårig lärokurs, under sina första år ej skulle kunna delas i parallellavdelningar, men även här torde det båda sista årens ur avvecklingssynpunkt betyda mest. Skall avvecklingen genomföras samtidigt för alla skolor, kommer således efter särskilt det femte och sjätte året en mycket stark reduktion av skolornas lärarkår att inträda. I de sakkunnigas kostnadsberäkningar har antalet ordinarie ämneslärare uppskattats till 349 mot för närvarande 452. Därtill synas ett stort antal ordinarie övningslärare komma att få sin tjänstgöring minskad till ett timantal, som understiger det för sådana tjänster gällande minimumet 20. Eftersom minskningen i behovet av lärare för flickskolornas vidkommande icke motsvaras av någon ökning för andra skolformers del än folkskolans — fränsett eventualiteten av någon ökning för den femåriga realskolan — synas de övertaliga lärarkrafterna icke utan vidare kunna erhålla annan placering inom det högre skolväsendet. Denna olägenhet ökas därigenom, att det här huvudsakligen blir fråga om kvinnliga lärarkrafter. På grund av pensionsålderns höjande torde nämligen under flera år framåt ett lägre antal för kvinnor avsedda tjänster bli till ansökan lediga än vad normalt skulle vara fallet. Det synes oss, som om dessa svårigheter icke vunnit tillräckligt beaktande av de övriga sakkunniga.

Sammanfattning. Med betonande av att för framtiden en för den kvinnliga ungdomens behov och intressen avpassad skolform ur samhällssynpunkt är väl behövlig, få vi således framhålla, att den av de övriga sakkunniga föreslagna organisationen av den kommunala flickskolan med obligatorisk och statsunderstödd femårig samt frivilligt av kommunen upprättad och underhållen sjuårig linje torde komma att medföra en fullständig avveckling av den nuvarande sjuåriga flickskoleformen. Vi förmena, att ett dylikt föregripande av bottenkolefrågans lösning för flickskolans del med hänsyn till denna frågas nuvarande läge icke kan anses välbetänkt, särskilt som det icke med säkerhet kan förutsättas, att den femåriga linjen, så som dess kurs- och timplaner utformats, på ett bebyggande sätt kan upprätthålla den nuvarande flickskolans bildningsmål. Vi finna ävenledes att den femåriga linjen ofrånkomligen blir en synnerligen krävande skolform, ej blott i förhållande till den nuvarande flickskolan utan även i förhållande till realskolan. Då den därjämte icke synes innebära påtagliga ekonomiska fördelar för någon större procent av de flickor, som eftersträva högre skolutbildning, och då den minskning av statens kostnader för flickskolan, som dess upprättande medför, dels skulle kompenseras av ökade kostnader för andra skolformer och dels under en avsevärd övergångstid motverkas av kostnader för försörjning av till följd

av omorganisationen arbetslösa lärarkrafter, kunna vi icke finna, att de ekonomiska skälen för en omorganisation äro tillräckligt starka för att överväga de ur undervisningssynpunkt föreliggande betänkligheterna. Vi kunna således för närvarande icke förorda en förändring av den nuvarande flickskoleorganisationen, helst som denna genom sin anordning med förenad sex- och sjuårig linje på ett för stat och kommuner ur kostnadssynpunkt synnerligen fördelaktigt sätt löser frågan om mottagande i flickskolan av lärjungar från såväl fyraårig som sexårig folkskola.

Elisabeth Dahr.

Martha Grönvall.

Förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan för kommunala flickskolor den 24 september 1928 (nr 426).

§ 1.

Kommunal flickskola har till ändamål att utöver omfånget för folkskolans verksamhet meddela kvinnliga lärjungar ett högre mått av allmän medborgerlig bildning med hänsyn tagen till de behov och intressen, som förefinnas hos stora delar av den kvinnliga ungdomen samt att därvid tillika i större eller mindre utsträckning förbereda lärjungarna för praktisk verksamhet, särskilt inom hemmets område.

§ 2.

1. Kommunal flickskola skall omfatta fem ettåriga klasser (femårig lärokurs).

Där omständigheterna sådant påkalla, må vid kommunal flickskola jämväl en fristående sjuårig lärokurs kunna upprättas vid sidan av den femåriga lärokursen. Framställning härom skall i varje särskilt fall göras hos Kungl. Maj:t.

Den femåriga lärokursens lägsta klass skall anknyta till sjätte klassen av sex- eller sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av denna skolas A- eller B-former. Där sjuårig lärokurs är inrättad, skall densamma anknyta till folkskolans fjärde klass. Lärjungar, som genomgått sjätte klassen av sex- eller sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av dylik skolas A- eller B-former, kunna vinna inträde i den femåriga lärokursens första klass. Lärjungar, som genomgått folkskolans fjärde klass, kunna vinna inträde i den sjuåriga lärokursens första klass.

2. De olika lärokurserna skola undervisas var för sig.

3. Inom de två högsta klasserna av kommunal flickskola skall undervisningen, på sätt den vid denna stadga fogade normalundervisningsplanen närmare anger, anordnas antingen på både en teoretisk och en praktisk utbildningslinje eller på endera av dessa linjer. Vid skola där praktisk linje är upprättad, skall å denna beredas tillfälle till undervisning, utom i andra ämnen, vilka närmare angivas i undervisningsplanen, i minst två av de där upptagna praktiska läroämnena.

4. Årsklass må, i mån av behov och enligt vad därom är särskilt stadgat, kunna uppdelas i parallellavdelningar eller, på sätt undervisningsplanen anger, i mindre grupper.

§ 11.

1. I den kommunala flickskolan meddelas undervisning dels i teoretiska och praktiska läroämnena, dels i övningsämnena. Av de olika undervisningsämnena skola enligt undervisningsplanen förekomma

a. *å det gemensamma, lägre stadiet* (de tre lägre klasserna av femårig och de fem lägre klasserna av sjuårig lärokurs):

t e o r e t i s k a l ä r o ä m n e n: kristendomskunskap, modersmålet, tyska, engelska, franska, historia med samhällslära, geografi, matematik, biologi samt fysik och kemi;

ö v n i n g s ä m n e n: teckning (och välskrivning), musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och hushållsgöromål;

b. å det högre stadiets teoretiska linje:

teoretiska läroämnen: kristendomskunskap, modersmålet, tyska, engelska, franska, historia med samhällslära, geografi, psykologi, matematik, biologi, hälsolära, fysik och kemi samt ekonomilära;

övningsämnen: teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och hushållsgöromål;

c. å det högre stadiets praktiska linje:

teoretiska läroämnen: kristendomskunskap, modersmålet, tyska, engelska, franska, historia med samhällslära, geografi, psykologi, hälsolära samt ekonomilära;

praktiska läroämnen: sömnad, vävning, hushållsgöromål samt barnavård;

övningsämnen: teckning, musik samt gymnastik med lek och idrott.

4. Inom den femåriga skolans tre och den sjuåriga skolans fem lägsta klasser äro lärjungarna skyldiga att med de i mom. 7 och 12 angivna inskränkningarna deltaga i undervisningen i samtliga å dessa klassers timplan upptagna undervisningsämnen.

5. Inom de båda lärokursernas två högsta klasser skall lärjunge med i mom. 7 och 12 angivna inskränkningar deltaga:

å den *teoretiska* linjen för femårig lärokurs a) i följande *fasta* ämnen: kristendomskunskap, modersmålet, historia med samhällslära, geografi, ett främmande språk (första eller andra), psykologi samt hälsolära respektive ekonomilära; b) i ytterligare två ämnen, *tillvalsämnen*, valda bland de på undervisningsplanen för de båda högsta klasserna upptagna teoretiska läroämnena, varvid dock med hänsyn till arbetets allmänna anordning lärjunge må välja mellan å ena sidan ett språk och matematik och å andra sidan biologi samt fysik och kemi; ävensom c) i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och hushållsgöromål;

å den *teoretiska* linjen för sjuårig lärokurs i undervisningen a) i följande *fasta* ämnen: kristendomskunskap, modersmålet, historia med samhällslära, ett främmande språk (första eller andra), psykologi samt hälsolära, respektive ekonomilära; b) i ytterligare tre ämnen, *tillvalsämnen*, valda bland de på undervisningsplanen för de båda högsta klasserna upptagna teoretiska läroämnena, varvid dock med hänsyn till arbetets allmänna anordning någon begränsning i lärjungarnas valfrihet må av rektor kunna genomföras; ävensom c) i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och hushållsgöromål samt

å den *praktiska* linjen i undervisningen a) i följande *fasta* ämnen: kristendomskunskap, modersmålet, historia med samhällslära, ett främmande språk (första eller andra), psykologi samt hälsolära respektive ekonomilära; b) i ytterligare två ämnen, *tillvalsämnen*, fritt tillvalda bland de på undervisningsplanen för de båda högsta klasserna upptagna praktiska läroämnena; ävensom c) i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott. Lärjunge å den praktiska linjen, som icke tillvalt sömnad eller hushållsgöromål, är skyldig att deltaga i mindre kurser i dessa ämnen, motsvarande undervisningen i slöjd och hushållsgöromål å den teoretiska linjen.

Samtliga de fasta och tillvalda ämnen, i vilka lärjunge åtnjuter undervisning, utgöra hennes *ämnesgrupp*.

7. Deltagandet i undervisningen i det främmande språk, som inträder i den femåriga lärokursens tredje, respektive den sjuåriga lärokursens femte klass, är i denna klass frivilligt.

Lärjunge, som saknar förutsättningar för deltagande i undervisningen i musik, må befrias därifrån, och lärjunge, som vid företagen läkarundersökning befinnes ej böra deltaga i undervisningen i gymnastik med lek och idrott, skall därifrån fritagas. Därjämte må rektor, då giltiga skäl därtill föreligga, kunna medgiva lärjunge befrielse från undervisningen i ett eller högst två av ämnena teckning, slöjd och hushållsgöromål (mindre kurs).

10. Före den 15 mars skall lärjunge i den femåriga lärokursens tredje, respektive den sjuåriga lärokursens femte klass med företeende av målsmans skriftliga medgivande till rektor lämna uppgift såväl om val av linje som å det främmande språk (första eller andra), hon ämnar medtaga bland sina fasta ämnen, ävensom å de tillvalsämnena, i vilka hon med hänsyn till här ovan givna bestämmelser önskar deltaga under närmast följande läsår.

§ 23.

4. Inträdessökande till första klassen av femårig lärokurs, som med vitsord om minst godkända insikter i ämnena kristendomskunskap, modersmålet, räkning och geometri, geografi, naturkunnighet samt historia genomgått sjätte klassen av sex- eller sjuårig folkskola, anordnad enligt någon av denna skolas A- eller B-former, skall, för intagning i sagda klass i flickskolan, i modersmålet samt räkning undergå prövning, vilken skall avse det kunskapsmått, som dylik skolform har att bibringa.

5. Inträdessökande till första klassen av sjuårig lärokurs, som med vitsord om minst godkända insikter i samtliga i nästföregående moment angivna ämnen genomgått fjärde klassen av folkskola, anordnad enligt någon av denna skolas A- eller B-former, skall, för intagning i sagda klass i flickskolan, i modersmålet samt räkning undergå prövning, vilken skall avse det kunskapsmått, som folkskolans fjärde klass har att bibringa.

6. Andra inträdessökande än de, som i mom. 4 och 5 omförmälas, skola för intagning i första klassen av den femåriga lärokursen undergå prövning i ämnena kristendomskunskap, modersmålet, räkning och geometri, geografi, naturkunnighet samt historia, vilken prövning skall avse det i mom. 4 nämnda kunskapsmättet, och, för intagning i första klassen av den sjuåriga lärokursen, prövning i ovan angivna ämnen, vilken sistnämnda prövning skall avse det i mom. 5 nämnda kunskapsmättet.

9. Prövningen skall omfatta dels skriftliga prov, dels på lämpligt sätt anordnade förhör och samtal med de inträdessökande i syfte att utröna dessas förståndsutveckling och läggning, nämligen i

A) modersmålet:

a) till första klassen av den femåriga lärokursen: uppsatsprov, bestående i återgivande av en uppläst text eller i behandling av ett bland flera uppgivna ämnen; rättskrivningsprov; muntlig och, om så anses ändamålsenligt, skriftlig prövning i språklära; muntlig prövning, avseende innanläsning och förmåga att uppfatta och redogöra för innehållet i det lästa;

b) till första klassen av den sjuåriga lärokursen: rättskrivningsprov samt muntlig prövning, avseende innanläsning och förmåga att uppfatta och redogöra för innehållet i det lästa;

B) räkning:

provräkning samt muntlig prövning.

C) övriga ämnen:

muntlig prövning.

Uppgifterna för de skriftliga proven skola utarbetas i huvudsaklig anslutning till av skolöverstyrelsen givna anvisningar och under iakttagande i övrigt av de föreskrifter rörande uppgifternas omfattning, svårighetsgrad och dylikt, vilka av överstyrelsen utfärdas.

§ 33.

1. Vid kommunal flickskola må vara inrättade ordinarie lärartjänster i teoretiska läroämnen (ämneslärare) och i följande övningsämnen (respektive praktiska läroämnen), nämligen teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, hushållsgöromål och kvinnlig slöjd (slöjd). Såvida ej Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer, skola finnas minst fem eller, där jämväl sjuårig lärokurs finnes inrättad, minst sju ordinarie ämneslärartjänster, dock att vid skola med enbart praktisk linje antalet ordinarie ämneslärartjänster må kunna inskränkas till fyra eller, där sjuårig lärokurs finnes inrättad, till sex. Dessutom skola i mån av behov vara anställda icke-ordinarie lärare i egenskap av extra ordinarie lärare, vikarierande lärare eller timlärare.

Utöver fem ordinarie och extra ordinarie ämneslärartjänster må vid femårig kommunal flickskola ordinarie eller extra ordinarie ämneslärartjänst icke inrättas utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Ordinarie och extra ordinarie lärartjänst i praktiskt läroämne eller i övningsämne vid dylik skola må ej inrättas utan sådant tillstånd.

**Sammanfattning av den kompetens, som åtföljer å ena sidan realexamen
samt å andra sidan avgångsbetyg från teoretisk och praktisk
linje vid kommunal flickskola.**

Anm. Betr. realexamen har endast medtagits sådan kompetens, som har betydelse för kvinnliga lärjungar.

Realexamen	Avgångsbetyg från teoretisk linje vid kommunal flickskola (normalskolekompetens)	Avgångsbetyg från praktisk linje vid kommunal flickskola
A. Inträde i följande fackskolor och specialkurser.		
<i>Postelevkursen</i> , med villkor av åtminstone godkänd i modersmålet, tyska, franska, engelska, geografi och matematik.	D:o	
<i>Telegrafkursen</i> . Villkor = postelevkursen.	D:o	
<i>Tekniska elementarskolorna</i> , med villkor om minst godkänd i matematik och under förutsättning att inträde sökes senast höstterminen näst efter det 2 år förflutit efter examens avläggande.		
<i>De tekniska fackskolorna</i> : inträdessökande, som avlagt realexamen med betyg om godkända insikter i ett eller flera ämnen av modersmålet, fysik o. kemi samt teckning, skall vara frikallad från inträdesprövaug i det eller de av nu nämnda ämnen, som sagda betyg avser.		
<i>De tekniska gymnasierna</i> : inträdessökande, som avlagt realexamen med godkända insikter i ett eller flera av ämnena modersmålet, tyska, engelska, matematik, fysik och kemi samt teckning, skall vara frikallad från inträdesprövning i det eller de ämnen, som sagda betyg avser, såframt inträde sökes senast höstterminen näst efter det ett år förflutit, sedan ifrågavarande betyg utfärdades.		

Realexamen	Avgångsbetyg från teoretisk linje vid kommunal flickskola (normalskolekompetens)	Avgångsbetyg från praktisk linje vid kommunal flickskola
<i>Handelsgymnasierna</i> (enligt styrelsernas bestämmande i anslutning till kungl. kungörelsen 29 nov. 1918 ang. villkor och bestämmelser för åtnjutande av de åt handelsgymnasierna anvisade statsunderstöd). Korrespondenskurser vid Barlockinstitutet o. Bröderna Pählmans handelsinstitut.	D:o	
<i>Tekniska skolan i Stockholm:</i> den för blivande lärare i teckning o. välskrivning avsedda undervisningen. Härjämte erfordras erforderlig skicklighet i bland annat frihandsteckning o. linearritning, den senare utsträckt till perspektiv o. skugglära.	D:o	
<i>Agronomkursen vid lantbruksinstitutet vid Ultuna samt vid lantbruks- och mejeriiinstitutet vid Alnarp.</i>		
	<i>Högre lärarinneseminarier</i> med villkor av genomgången skriftlig och muntlig prövning.	
	<i>Gymnastiska centralinstitutet, Sydsvenska gymnastikinstitutet i Lund.</i>	
<i>Statens skolköksseminariums</i> husmoders-, hemföreståndarinne- och ekonomiföreståndarinnekurser. <i>Vissa handarbetsseminarier och skolköksseminarier</i> i Stockholm, Göteborg och Uppsala (genom särskilda resolutioner).	<i>Statens skolköksseminariums</i> skolkökslärarinne-, husmoders-, hemföreståndarinne- och ekonomiföreståndarinnekurser. <i>Ateneums för flickor</i> skolkökslärarinne-, husmoders-, hemföreståndarinne- och tvättföreståndarinnekurser. <i>Fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala</i> kurser för utbildning av lärarinnor i skolkök, lant-hushåll, handarbete och spädbarnsvård samt ekonomiföreståndarinnekurser. <i>Göteborgs skolköksseminarium.</i> <i>Fredrika-Bremer-Förbundets lant-hushållningsseminarium,</i> Rimforsa med lant-hushålls-, skolköks- samt trädgårds- och slöjdlärarinnekurser.	<i>Statens skolköksseminarium:</i> lärarinnekursen under förutsättning av högre vitsord än godkänd i modersmålet såväl beträffande insikter i svenska språket och litteraturen som beträffande förmåga att skriftligen behandla modersmålet, i matematik (vid flyttning till näst högsta klassen), ett av ämnena fysik-kemi (vid flyttning till näst högsta klassen) och hälso-lära ävensom i hushållsgörö-mål; <i>husmoderskursen</i> samt kurs-erna för utbildande av ekonomiföreståndarinne- och hemföreståndarinnekurser. <i>Ateneums för flickor</i> skolköksseminarium lärarinnekurs, husmoderskurs, yrkeskurs för hemföreståndarinne- och yrkeskurs för tvättföreståndarinnekurser.

Realexamen	Avgångsbetyg från teoretisk linje vid kommunal flickskola (normalskolekompetens)	Avgångsbetyg från praktisk linje vid kommunal flickskola
		<p><i>Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala: lärarinnekurserna A och B, husmoderskurser o. kurser för utbildning av barnavårds- o. lanthushållslärarinnor samt ekonomiföreståndarinnor vid större anstalter.</i> <i>Göteborgs skolköksseminarium.</i> <i>Fredrika Bremer-Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning i Stockholm: högre kursen i sömnadsyrket.</i></p>
	<p><i>Föreningen Handarbetets vänners och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium, Stockholm, Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium, Göteborg.</i></p>	D:o
	<p><i>Margaretaskolans Fröbelseminarium, Stockholm, Fröbelinstitutet, Norrköping, Fröbelseminariet, Örebro, Kindergartendarinnekursen vid Etisk-pedagogiska institutet, Uppsala.</i></p>	D:o samt dessutom <i>Socialpedagogiska seminariet, Stockholm, Södra K. F. U. K:s institut, Stockholm.</i>
	<p><i>Seminariet för utbildande av sinnesslörlärarinnor.</i></p>	
	<p><i>Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundets utbildningskurser (för blivande föreståndarinnor för ålderdomshem och barnhem).</i></p>	
<p><i>Socialpolitiska institutet. Examen räcker som teoretisk underbyggnad, men därutöver måste vederbörande ha fullgjort viss praktisk social tjänstgöring ävensom genomgått vissa kurser.</i></p>	D:o	
	<p><i>Sjuksköterskeskolorna vid Sophiahemmet, Röda korset, Länslasarettet i Örebro m. fl. sjukhus.</i></p>	<p><i>Elefskolan vid Södra Sveriges sjuksköterskehem i Lund, sjuksköterskeskolan vid Allmänna o. Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, Örebro länslasarettets sjuksköterskeskola; samt därjämte vad beträffar avgångsbetyg för lärjunge, som tillvalt ett eller två av ämnena sömnad, hushållsgöromål o. barnavård, jämväl Röda Korsets sjuksköterskeskola och för lärjunge, som</i></p>

Realexamen	Avgångsbetyg från teoretisk linje vid kommunal flickskola (normalskolekompetens)	Avgångsbetyg från praktisk linje vid kommunal flickskola
		tillvalt ämnena hushållsgöromål och matematik (som tillägsämne) jämväl Sophiahemmets sjuksköterskeskola.
	<i>Diakonissanstalterna.</i>	
		Tandläkarinstitutets tandsköterskekurser.

B. Anställning i följande tjänstebefattningar.

Biträde vid postsparbanken, med villkor av godkänd i modersmålet och matematik samt godkänt betyg över genomgången kurs i enklare bokföring helst även kunnighet i maskinskrivning.	D:o	
<i>Telegrafverket</i> såsom kansliskrivare, kontorsskrivare, bokhållare, 1:e bokhållare under villkor av godkända insikter i modersmålet, matematik samt i minst två av engelska, franska och tyska språken ävensom i egenkap av telegrafexpeditör, 1:e telegrafexpeditör, telegrafassistent, 1:e telegrafassistent samt telegrafkommissarie av klass 6, 5 och 4 under villkor av godkända insikter i modersmålet, fysik, geografi, matematik samt engelska, franska och tyska.	D:o	
<i>Statens järnvägar</i> såsom huvudkassör, bokhållare, kontorsskrivare, 1:e kansliskrivare och kansliskrivare med villkor av åtminstone godkänd i modersmålet, tyska, engelska, franska, geografi och matematik.	D:o	
<i>Statens vattenfallsverk:</i> bokhållare, kassör, kontorsskrivare.	D:o	
<i>Domänverket:</i> kassör och kansliskrivare.	D:o	
<i>Biträde vid riksbanken.</i>	D:o	
Teckningslärare eller musklärare vid allmänna läroverk.		
Lärare i övningsämne vid folkskoleseminarium.		

**Samtliga vid allmänna läroverk, kommunala mellanskolor och privat-
avlagd *real(skol)examen* avgångna lär-**

Tillämnad sysselsättning	1 9 3 2								1 9			
	Manliga				Kvinnliga				Manliga			
	allmänna läroverk	komm. mel- lanskolor	privat- läroverk	Summa	allmänna läroverk	komm. mel- lanskolor	privat- läroverk	Summa	allmänna läroverk	komm. mel- lanskolor	privat- läroverk	Summa
Fortsatta studier												
vid gymnasier eller privat	759	220	38	1 017	131	193	41	365	961	204	30	1 195
» tekniska läroanstalter	145	51	7	203	2	—	—	2	173	40	—	213
» lärlings- och yrkesskolor	14	2	1	17	26	14	3	43	17	4	9	30
» husmodersskolor	—	—	—	—	6	13	4	23	—	—	—	—
» lantbruksskolor och -institut	11	3	1	15	1	—	—	1	4	1	—	5
» skogsskolor och -skötsel	4	3	—	7	—	—	—	—	6	3	—	9
» handelsgymnasier, -skolor och -institut	175	47	18	240	44	92	30	166	165	51	17	233
» gymnastiska institut	—	—	—	—	1	3	—	4	—	—	—	—
» seminarier	51	31	1	83	54	51	2	107	38	23	2	63
musikstudier	3	2	—	5	1	2	—	3	7	2	—	9
konststudier	—	1	1	2	—	1	1	2	2	—	—	2
studier av annan art	1	5	—	6	—	6	2	8	2	7	3	12
Annan sysselsättning												
till landsstaten	11	2	—	13	1	—	—	1	6	5	2	13
» lantmäteristaten	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
» poststaten	20	11	3	34	11	12	1	24	13	7	—	20
» telegrafstaten, radiotjänst	1	1	—	2	2	4	—	6	3	2	—	5
» järnvägsstaten	7	1	—	8	—	—	—	—	1	1	—	2
» tullstaten	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	3
» annan civil tjänst	3	1	—	4	1	1	—	2	—	—	—	—
» militär- och flygaryrket	26	14	1	41	—	—	—	—	38	21	2	61
» handel, affärsverksamhet och kontor	187	109	9	305	69	156	8	233	181	101	11	293
» bank- och försäkringsverksamhet	13	6	—	19	—	9	—	9	14	8	1	23
» bruks-, fabriks- och hantverksverksamhet	83	49	7	139	3	7	—	10	127	55	9	191
» lantbruk och trädgårdssk.	28	19	3	50	—	—	—	—	44	15	2	61
» sjömans- och lotsyrket, navigationsskolor	23	5	—	28	—	—	—	—	26	9	1	36
» sjukvård och barnavård	—	—	—	—	36	40	1	77	—	—	—	—
» journalistyrket	4	2	—	6	1	—	—	1	4	1	—	5
» hemmet och husligt arbete	—	—	—	—	186	234	9	429	—	—	—	—
» lärarverksamhet	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
» tandteknikeryrket	1	—	—	1	6	7	1	14	—	1	—	1
» fotografyrket	3	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	1
» annan praktisk verksamhet	5	5	—	10	10	10	—	20	7	7	—	14
Uppgift saknas	214	106	3	323	62	38	1	101	272	108	3	383
Summa	1 793	696	93	2 582	654	893	105	1 652	2 116	677	92	2 885

läroverk (inkl. statens normalskola) under åren 1932—1935 efter
jungar fördelade efter tillämnad sysselsättning.

3 3				1 9 3 4								1 9 3 5							
Kvinnliga				Manliga				Kvinnliga				Manliga				Kvinnliga			
allmänna läroverk	komm. mel-lansskolor	privat-läroverk	Summa	allmänna läroverk	komm. mel-lansskolor	privat-läroverk	Summa	allmänna läroverk	komm. mel-lansskolor	privat-läroverk	Summa	allmänna läroverk	komm. mel-lansskolor	privat-läroverk	Summa	allmänna läroverk	komm. mel-lansskolor	privat-läroverk	Summa
239	160	66	465	1 109	194	39	1 342	295	142	58	495	1 107	156	44	1 307	379	132	41	552
2	—	—	2	185	64	9	258	10	—	—	10	256	52	5	313	6	—	—	6
9	7	5	21	8	2	1	11	15	8	3	26	4	7	1	12	15	11	3	29
3	10	7	20	—	—	—	—	25	11	4	40	—	—	—	—	24	17	5	46
—	—	—	—	6	—	1	7	2	—	—	2	11	1	—	12	3	1	—	4
—	—	—	—	18	5	—	23	—	—	—	—	19	9	2	30	—	—	—	—
43	93	18	154	215	59	24	298	93	82	29	204	201	41	16	258	137	97	50	287
3	—	—	3	—	—	—	—	5	2	—	7	—	1	—	1	3	2	1	6
44	30	1	75	19	11	1	31	27	22	—	49	11	4	1	16	23	9	1	33
5	1	—	6	4	1	—	5	5	3	—	8	6	1	—	7	3	2	—	5
3	—	—	3	3	—	—	3	—	—	—	—	2	—	—	2	2	1	—	3
—	5	1	6	1	2	2	5	2	3	—	5	4	2	—	6	—	6	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	2	4	2	—	6	1	—	—	1	5	3	—	8	—	—	—	—
1	—	—	1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	12	—	28	17	11	2	30	20	16	2	38	26	12	2	40	20	13	5	38
7	6	—	13	2	1	—	3	21	23	1	45	7	—	—	7	30	15	—	45
—	—	—	—	4	1	2	7	—	—	—	—	6	10	—	16	—	1	—	1
—	—	—	—	3	2	—	5	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
—	—	2	2	2	3	—	5	—	2	—	2	2	2	1	5	1	5	1	7
—	—	—	—	51	19	2	72	—	—	—	—	52	19	—	71	—	—	—	—
92	170	16	278	250	129	7	386	165	230	21	416	255	123	11	389	209	252	19	480
—	2	1	3	12	4	—	16	8	9	—	17	14	10	1	25	5	12	1	18
27	10	1	38	201	85	10	296	9	25	—	34	176	65	7	248	19	12	—	31
1	1	—	2	41	19	1	61	3	—	—	3	52	16	2	70	2	—	—	2
—	—	—	—	27	8	1	36	—	—	—	—	31	4	4	39	—	—	—	—
47	43	3	93	—	—	—	—	54	31	2	87	—	—	—	—	76	40	4	120
1	—	—	1	5	1	—	6	2	—	—	2	5	—	1	6	1	—	—	1
199	258	18	475	—	—	—	—	359	186	8	553	—	—	—	—	367	171	13	551
—	2	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
7	10	—	17	1	—	1	2	7	6	—	13	—	—	—	—	—	5	—	5
—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—
3	9	—	12	4	6	—	10	2	7	2	11	5	4	1	10	11	10	—	21
132	62	1	195	290	98	2	390	147	55	1	203	342	63	9	414	193	48	5	246
886	892	140	1 918	2 484	727	105	3 316	1 278	864	131	2 273	2 601	605	108	3 314	1 529	862	149	2 540

Lärjungar, som 1928—35 avgått med s. k. normalskolekompetens eller med avgångsbetyg från praktisk linjes högsta klass, fördelade efter tillämnad levnadsbana eller sysselsättning.

Anm. KF = kommunala flickskolor, Pr = privatläroverk inkl. normalskolan.

Tillämnad sysselsättning	Från den teoretiska linjen utexaminerade (med s. k. normalskolekompetens)												Från den prakt. linj.							
	1928/35		1928		1929		1930		1931		1932		1933		1934		1935		1928/35	
	KF	Pr	Pr	Pr	Pr	Pr	KF	Pr	KF	Pr	KF	Pr	KF	Pr	KF	Pr	KF	Pr	KF	Pr
Studier vid gymnasier el. andra läroanst.	48	850	118	111	—	105	4	96	6	141	11	102	12	91	15	86	—	11	—	—
» husmodersskolor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » lärings- och yrkesskolor	190	1 931	290	203	5	294	2	107	2	120	17	110	23	120	31	81	6	12	—	—
» » lantbrukssk. och -institut	—	16	2	2	—	—	—	—	—	133	25	118	17	104	34	106	—	10	—	—
» » handelsgymn., -skolor, -institut	138	2 618	286	282	4	317	8	377	7	396	31	333	33	310	55	317	3	21	—	—
» » gymnastiska institut	30	172	31	27	—	21	1	15	3	13	5	21	8	23	13	21	—	—	—	—
» » seminarier (i läroämnen)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » (i övningsämnen)	59	547	72	85	—	67	4	63	—	28	2	25	16	29	14	29	6	3	—	—
Musikstudier	9	131	17	15	1	16	1	17	—	17	—	13	2	18	5	18	—	—	—	—
Konststudier	5	99	3	8	—	8	—	11	—	19	1	15	4	17	—	18	—	—	—	—
Studier av annat slag	57	953	112	155	1	147	3	128	4	84	14	104	14	91	21	132	1	5	—	—
Till landsstaten	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» poststaten	14	220	31	29	2	39	—	51	1	22	—	14	2	22	9	12	—	—	—	—
» telegrafstaten	16	56	5	3	—	4	—	9	—	1	6	14	—	8	10	12	1	—	—	—
» järvägsstaten	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» tullstaten	—	18	10	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» annan civil tjänst	1	101	15	9	—	21	—	10	—	12	—	10	—	8	1	16	—	—	—	—
» handel, affärsverks., kontor	114	1 550	273	269	1	199	4	144	9	141	25	121	26	212	49	191	4	9	—	—
» bank- el. försäkringsverks.	11	254	35	47	—	39	—	32	—	26	1	21	2	23	8	31	1	—	—	—
» fabriks- el. hantverksrörelse	4	33	1	—	—	3	—	—	—	1	—	7	1	9	3	11	—	—	—	—
» lantbruk o. trädgårdsskötsel	8	34	1	3	—	3	—	2	—	1	—	7	3	7	4	5	—	—	—	—
» sjukvård, barnavård, socialt arbete	131	932	94	105	1	87	2	127	6	149	25	130	33	139	64	101	7	6	—	—
» journalistyrket	1	9	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» hemmet och husligt arbete	292	3 474	658	541	3	493	14	468	29	438	75	355	75	296	96	225	12	37	—	—
» lärarverksamhet	3	80	12	15	—	19	—	14	1	5	—	4	2	5	—	6	—	—	—	—
» tandteknikeryket	12	91	13	13	—	9	2	10	2	18	2	11	4	11	2	6	—	—	—	—
» annan prakt. verksamhet	25	199	22	32	—	36	—	26	5	22	2	21	15	29	3	11	—	—	—	—
» utlandet	—	183	40	26	—	32	—	29	—	15	—	13	—	13	—	9	—	—	—	—
» Uppgift saknas	15	73	5	1	—	10	—	8	—	7	1	11	8	13	6	18	1	7	—	—
Summa	1 184	14 626	2 146	1 985	18	1 982	47	1 890	113	1 876	253	1 627	303	1 627	450	1 493	42	185	—	—

**Tabell, utvisande antalet lärjungar vid de kommunala flickskolorna
vid varje läsårs ingång.**

Höstterminen 1929	176 lärjungar (1)
» 1930	578 » (3)
» 1931	995 » (5)
» 1932	2 173 » (10)
» 1933	2 208 » (13)
» 1934	4 322 » (19)
» 1935	4 960 » (22)
» 1936	5 797 » (25)
» 1937	6 579 » (26)
» 1938	7 388 » (29)
» 1939	12 371 » (40).

Anm. Siffrorna inom parentes angiva antalet skolor. Den särskilt starka ökningen av lärjungeantalet höstterminen 1939 beror till största delen på kommunaliseringen av de högre enskilda flickskolorna i Stockholm.

Antalet närvarande elever höstterminen 1939 vid de kommunala flickskolorna.

Anm. Varje klass har redovisats för sig med åtskillnad mellan sjuårig och sexårig linje; dock hava parallellavdelningar sammanslagits. Då samundervisning förekommit mellan de båda linjerna hava eleverna från vardera linjen redovisats för sig. T = teoretisk linje. P = praktisk linje.

Kommunala flickskolan i	L ä r j u n g e a n t a l														Summa läj.	
	S j u å r i g l i n j e							S e x å r i g l i n j e								
	kl. 1	kl. 2	kl. 3	kl. 4	kl. 5	kl. 6	kl. 7	Summa	kl. 1	kl. 2	kl. 3	kl. 4	kl. 5	kl. 6		Summa
Borås	64	65	49	63	53	42	36	372	—	—	1	4	1	—	6	378
Falun	23	27	36	30	17	18	12	163	9	7	7	6	—	2	31	194
Gävle	25	26	37	33	33	27	18	199	1	7	3	1	6	13	31	230
Göteborg, Majornas...	62	61	55	52	30	31	25	316	7	7	8	24	5	12	63	379
» , Vasa	97	97	95	90	106	64	67	616	7	8	—	—	—	—	15	631
Halmstad	26	36	35	31	26	{ T 24 P 5	30	213	2	3	1	5	2	2	15	228
Hudiksvall	27	26	—	—	—	—	—	53	4	11	—	—	—	—	15	68
Härnösand	32	34	40	23	31	{ T 18 P 6	25	209	3	12	5	1	3	4	28	237
Jönköping	88	71	71	76	62	50	45	463	9	3	5	3	3	—	23	486
Kalmar	30	45	39	30	17	18	17	196	2	4	—	5	—	—	11	207
Karlskrona	38	28	43	25	29	{ T 18 P 5	32	218	7	8	4	5	—	—	24	242
Kristianstad	35	47	32	29	34	23	11	211	4	6	3	4	1	7	25	236
Kristinehamn	11	15	8	15	17	{ T 12 P 5	{ T 10 P 5	98	5	11	—	—	—	—	16	114
Landskrona	24	29	26	25	20	{ T 10 P 7	20	161	2	—	1	4	—	—	7	168
Linköping	66	74	73	57	41	25	26	362	15	18	14	7	8	9	71	433
Luleå	10	16	17	22	16	15	18	114	5	—	—	2	4	4	15	129
Lund	53	59	29	46	47	32	13	279	—	—	2	2	1	4	9	288

Malmö	105	136	115	89	82	$\left\{ \begin{array}{l} T 9 \\ P 13 \end{array} \right\}$	662	3	7	17	—	—	—	—	27	689
Norrköping	68	74	55	48	39	30	345	2	9	7	8	2	—	—	30	375
Nyköping	28	27	22	28	26	$\left\{ \begin{array}{l} T 18 \\ P 6 \end{array} \right\}$	175	3	2	—	2	$\left\{ \begin{array}{l} T 1 \\ P 1 \end{array} \right\}$	—	—	9	184
Skara	15	9	12	17	12	16	98	—	—	1	—	1	—	—	2	100
Skövde	31	21	30	18	20	$\left\{ \begin{array}{l} T 17 \\ P 6 \\ P 5 \end{array} \right\}$	165	3	4	3	4	$\left\{ \begin{array}{l} T 1 \\ P 1 \end{array} \right\}$	—	—	17	182
Stockholm:																
Södermalms	177	183	177	147	149	98	1 080	30	—	—	—	—	—	—	30	1 060
Kungsholmens	69	44	53	42	48	37	355	12	3	7	—	—	—	—	22	377
Bromma	71	36	63	41	38	33	319	—	—	—	—	—	—	—	—	319
Vasastadens	137	112	124	109	114	61	740	7	—	—	—	—	—	—	7	747
Norrmalms	77	60	72	102	68	$\left\{ \begin{array}{l} T 91 \\ P 5 \end{array} \right\}$	593	28	21	21	13	$\left\{ \begin{array}{l} T 16 \\ P 8 \end{array} \right\}$	—	—	113	706
Östermalms	124	100	115	107	92	72	691	8	—	—	—	—	—	—	8	699
Strängnäs	11	12	14	12	14	19	90	2	2	—	—	1	—	—	7	97
Sundsvall	49	49	35	32	24	18	229	6	20	6	7	6	—	—	49	278
Söderhamn	22	15	17	13	13	20	117	7	7	3	—	—	—	—	17	134
Södertälje	14	24	20	24	9	6	117	3	2	2	1	1	—	—	9	126
Uddevalla	23	16	26	24	23	21	148	—	—	—	—	—	—	—	—	148
Umeå	47	28	24	33	25	20	192	3	1	4	—	—	—	—	8	200
Vänersborg	21	22	13	18	15	16	115	—	—	2	—	1	—	—	5	120
Västerås	36	33	33	37	42	18	230	3	—	2	—	—	—	—	5	235
Växjö	29	33	36	34	28	27	203	5	3	8	3	4	—	—	26	229
Ystad	29	19	21	16	22	$\left\{ \begin{array}{l} T 15 \\ P 5 \end{array} \right\}$	147	5	—	—	—	—	—	—	5	152
Örebro	26	48	40	44	45	37	285	5	3	7	7	10	—	—	38	323
Östersund	31	31	30	32	36	31	209	6	8	5	8	5	—	—	34	243
Summa	1 951	1 888	1 832	1 714	1 563	1 263	11 498	223	197	149	126	91	—	—	873	12 371

De höstterminen 1938 vid de kommunala flickskolorna när

Anm.: Varje klass har redovisats för sig med åtskillnad mellan sjuårig och sexårig linje; dock hava parallellavlinjen redovisats för sig. I de med 1 betecknade kolumnerna hava redovisats kolumnerna sådana lärjungar, so

M å l s m a n s y r k e	S j u å r i													
	kl. 1 ⁷		kl. 2 ⁷		kl. 3 ⁷		kl. 4 ⁷		kl. 5 ⁷		kl. 6 ⁷		kl. 7 ⁷	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
<i>A. Jordbruk och skogsbruk.</i>														
I. Godsägare, godsarrendatorer, skogschefer (i större bolag) etc.	1	11	2	11	2	6	2	8	3	10	2	6	3	10
II. a. Agronomer, jägmästare (enskild tjänst), forstmästare, konsulenter etc.	8	5	6	2	4	5	4	2	9	6	5	2	3	10
b. Lantbrukare, arrendatorer, brukare, förvaltare, inspektorer, trädgårdsmästare, mejeriföreståndare etc.	13	48	10	38	10	25	14	40	13	31	6	23	10	30
III. Rättare, torpare, lägenhetsägare, jordbruksarbetare, skogvaktare (i privat tjänst) o. s. v.	4	3	2	3	2	2	2	2	1	—	1	1	—	1
<i>B. Industri och hantverk.</i>														
I. Disponenter, större fabriksägare och motsvarande företagare och chefer, överingenjörer etc.	18	8	15	3	19	6	20	10	25	8	22	9	17	7
II. a. Ingenjörer	39	17	50	14	32	11	39	13	49	7	34	4	28	12
b. Verkmästare, tekniker, ritare och teknisk personal i mellanställning, föreståndare för mindre företag	31	6	27	5	27	4	28	4	21	1	16	4	29	5
c. Mindre företagare och självständiga hantverkare, t. ex. målarmästare, skomakarmästare, bokbinderiinnnehavare, frisorsmästare etc.	65	16	67	7	68	8	56	9	36	7	34	5	30	5
III. Förmän och arbetare samt därmed likställda	98	18	79	14	65	7	45	8	41	12	23	5	17	—
<i>C. Handel och samfärdsel</i> (inkl. sjöfart).														
I. Grosshandlare och direktörer (i större firmor), bank- och försäkringsdirektörer, skeppsredare (större) etc.	26	7	31	3	30	8	31	4	26	2	18	4	27	7
II. a. Handlande, köpmän, handelsresande, agenter, mäklare o. s. v.	146	26	146	16	139	25	126	15	109	21	100	22	82	27
b. Bank- och försäkringstjänstemän (även i riksbanken)	31	1	30	5	25	7	35	—	27	1	18	2	15	3
c. Post-, telegraf-, järnvägs- och spårvägstjänstemän i enskild och statlig tjänst (kompetens minst realexamen)	21	4	27	2	22	6	24	2	17	7	17	8	15	10

varande eleverna, fördelade efter faderns (ev. målsmans) yrke.

delningar sammanslagits. Då samundervisning förekommit mellan de båda linjerna, hava eleverna från vardera sådana lärjungar, som hava sina hem å läroverksorten och i de med 2 betecknade hava sina hem utanför nämnda ort.

Linje			Sexårig linje															Summa			Procentisk fördelning
Summa			kl. 1 ^e		kl. 2 ^e		kl. 3 ^e		kl. 4 ^e		kl. 5 ^e		kl. 6 ^e		Summa						
1	2	Tillhops	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	Tillhops	1	2	Tillhops	
15	62	77	—	1	—	2	—	3	1	—	—	—	—	—	1	6	7	16	68	84	1.14
39	32	71	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	4	39	36	75	1.02
76	235	311	4	15	2	9	1	10	—	10	2	3	—	7	9	54	63	85	289	374	5.06
12	12	24	1	3	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	2	5	7	14	17	31	0.42
136	51	187	—	2	—	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	7	7	136	58	194	2.63
271	78	349	2	3	1	—	1	1	2	—	1	2	—	—	7	6	13	278	84	362	4.90
179	29	208	1	1	1	2	1	1	1	—	3	—	—	—	7	4	11	186	33	219	2.96
356	57	413	6	7	6	4	4	1	1	—	4	2	1	2	22	16	38	378	73	451	6.10
368	64	432	14	20	12	3	13	9	3	2	7	1	3	—	52	35	87	420	99	519	7.03
189	35	224	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	5	5	189	40	229	3.10
848	152	1000	6	11	7	3	4	5	5	3	4	2	3	2	29	26	55	877	178	1055	14.28
81	19	200	—	—	2	3	1	—	—	—	—	—	2	—	5	3	8	186	22	208	2.82
143	39	182	4	—	1	1	2	—	1	—	1	—	1	—	10	1	11	153	40	193	2.61

Forts.

M å l s m a n s y r k e	S j u å r i g													
	kl. 1 ⁷		kl. 2 ⁷		kl. 3 ⁷		kl. 4 ⁷		kl. 5 ⁷		kl. 6 ⁷		kl. 7 ⁷	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
d. Kontors- och butiksanställda (inkl. kontorschefer etc.)	83	9	81	7	73	18	55	11	57	17	47	11	49	12
e. Sjökapteners och styrmäns, maskinbefäl å fartyg (övermaskinister) o. s. v.	8	2	16	1	18	3	13	—	17	1	15	4	8	5
f. Övriga med arbetare <i>icke</i> jämförliga (t. ex. hotellägare, hovmästare, hus- och gårdsägare i stad eller mindre ort)	15	—	11	—	5	2	10	1	7	2	8	—	5	2
III. a. Lägre personal i post, telegraf, järnväg och spårväg (brevbärare, konduktörer, lokförare, stationskarlar etc.)	35	11	49	1	37	3	33	1	19	1	18	8	16	5
b. Lagerarbetare, chaufförer, åkare, stadsbud, vaktmästare, portvakter, servitörer etc.	22	4	17	4	17	—	13	—	11	—	11	1	6	—
c. Sjömän, lägre maskinister, eldare, lotsar etc.	11	2	13	1	12	1	5	5	6	4	4	1	1	1
<i>D. Allmän tjänst och fria yrken</i>														
(utom riksbanken, post, telegraf, järnväg, spårväg).														
I-II. a. Egentliga tjänstemän i civil, statlig och kommunal tjänst	41	1	32	5	41	2	43	3	45	3	23	3	21	8
b. Officerare	15	1	19	1	21	3	21	3	41	3	16	10	15	5
c. Underofficerare	21	2	34	1	19	1	16	2	24	1	19	3	14	3
d. Präster i svenska kyrkan	7	4	4	7	8	3	4	11	8	10	4	7	2	13
e. Professorer, ämneslärare vid läroverk, jämförliga lärare med akademisk eller högskolekompetens	14	1	16	1	13	2	22	3	25	1	9	3	7	—
f. Folkskollärare, inkl. överlärare	16	14	12	14	14	2	17	9	12	8	5	8	14	16
g. Övriga lärare (övningslärare, privatlärare etc.)	6	1	5	—	6	1	3	1	1	—	2	1	3	—
h. Läkare, tandläkare, veterinärer, apotekare (till denna grupp föras även tjänsteläkare o. s. v.)	29	3	13	6	19	7	20	8	9	6	13	6	18	4
i. Övriga med arbetare <i>icke</i> jämförliga (redaktörer, advokater, konstnärer, musiker, sjukgymnaster, predikanter etc.) ..	24	3	25	2	21	5	28	5	30	1	12	6	19	1
III. Polis- och brandmanskap, kommunalarbete, vaktmästare, bevakningspersonal i tullen etc.	34	4	47	2	22	4	24	—	23	4	9	1	14	2
<i>E. Obestämnda yrken m. fl.</i>														
I. Pensionärer	6	2	6	—	9	1	1	1	10	1	4	3	4	1
II. Änkor	42	8	34	10	42	11	52	8	49	15	51	7	35	10
III. Övriga (denna grupp bör användas blott i nödfall)	10	1	8	—	6	—	2	—	4	1	4	—	2	2
Summa	940	243	934	186	848	189	808	189	775	192	570	178	529	217

linje			Sexårig linje															Summa			Procentisk fördelning
Summa			kl. 1 ⁶		kl. 2 ⁶		kl. 3 ⁶		kl. 4 ⁶		kl. 5 ⁶		kl. 6 ⁶		Summa			Summa			
1	2	Tillhopa	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	Tillhopa	1	2	Tillhopa	
445	85	530	10	4	6	4	4	3	4	3	5	3	—	1	29	18	47	474	103	577	7.81
95	16	111	1	—	—	1	2	—	4	—	1	—	—	—	8	1	9	103	17	120	1.62
61	7	68	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	2	2	4	63	9	72	0.98
207	30	237	7	6	7	2	8	1	2	2	1	4	1	—	26	15	41	233	45	278	3.76
97	9	106	5	1	1	1	7	—	1	—	2	1	—	—	16	3	19	113	12	125	1.69
52	15	67	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	2	5	55	17	72	0.98
246	25	271	5	1	2	—	—	—	3	—	2	—	—	—	12	1	13	258	26	284	3.84
148	26	174	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	150	27	177	2.40
147	13	160	—	—	—	—	2	1	1	—	2	1	—	—	9	2	11	156	15	171	2.31
37	55	92	—	1	—	3	—	2	—	4	—	1	—	1	—	12	12	37	67	104	1.41
106	11	117	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	—	3	109	11	120	1.62
90	71	161	2	4	—	6	—	8	2	1	—	1	1	—	5	20	25	95	91	186	2.52
26	4	30	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	28	4	32	0.43
21	40	161	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	4	4	121	44	165	2.23
159	23	182	1	1	2	2	3	—	2	—	1	—	—	—	9	3	12	168	26	194	2.63
173	17	190	6	—	4	—	1	—	6	—	1	—	1	—	19	—	19	192	17	209	2.83
40	9	49	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2	42	9	51	0.69
305	69	374	5	5	5	1	4	—	3	1	4	2	4	3	25	12	37	330	81	411	5.56
36	4	40	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	1	6	41	5	46	0.62
404	1 394	6 798	88	88	63	55	61	52	44	30	44	24	21	20	321	269	590	5 725	1 663	7 388	100

Tabell över sammanlagda antalet veckotimmar för lärjungar i realskolan och flickskolan, grundskolan inräknad.

Ämne	5-årig realskola	4-årig realskola	5-årig flickskola	6-årig flickskola	7-årig flickskola
Kristendom	8 + 10 = 18	12 + 8 = 20	12 + 10 = 22	12 + 12 = 24	8 + 14 = 22
Modersålet	44 + 23 = 67	63 + 17 = 80	63 + 22 = 85	63 + 22 = 85	44 + 28 = 72
Tyska (engelska)	0 + 23 = 23	0 + 20 = 20	0 + 24 = 24	0 + 24 = 24	0 + 26 = 26
Engelska (tyska)	0 + 13 = 13	0 + 13 = 13	0 + 17 = 17	0 + 19 = 19	0 + 19 = 19
Franska	0 + 7 = 7	0 + 7 = 7	0 + 11 = 11	0 + 11 = 11	0 + 11 = 11
Historia med samhällslära	2 + 15 = 17	7 + 12 = 19	7 + 16 = 23	7 + 15 = 22	2 + 18 = 20
Geografi	7 ¹ + 10 = 17	11 ¹ + 8 = 19	11 + 12 = 23	11 + 12 = 23	7 + 14 = 21
Psykologi	0 + 0 = 0	0 + 0 = 0	0 + 4 = 4	0 + 4 = 4	0 + 4 = 4
Matematik	16 + 20 = 36	26 + 16 = 42	26 + 18 = 44	26 + 21 = 47	16 + 26 = 42
Biologi	8 ¹ + 8 ^{1/2} = 16 ^{1/2}	10 ² + 6 ^{1/2} = 16 ^{1/2}	10 ² + 11 = 21	10 ² + 12 = 22	8 ¹ + 14 = 22
Hälsolära	0 + 2 ² = 2	2 ² + 2 ² = 4	2 + 2 = 4	2 + 2 = 4	0 + 2 = 2
Fysik och kemi	0 + 10 ^{1/2} = 10 ^{1/2}	2 + 10 ^{1/2} = 12 ^{1/2}	2 + 14 = 16	2 + 15 = 17	0 + 15 = 15
Ekonomilära	0 + 0 = 0	0 + 0 = 0	0 + 2 = 2	0 + 2 = 2	0 + 2 = 2
Teckning	5 ^{1/2} + 9 = 14 ^{1/2}	9 ^{1/2} + 7 = 16 ^{1/2}	9 ^{1/2} + 7 = 16 ^{1/2}	9 ^{1/2} + 9 = 18 ^{1/2}	5 ^{1/2} + 13 = 18 ^{1/2}
Musik	5 ^{1/2} + 8 = 13 ^{1/2}	7 ^{1/2} + 6 = 13 ^{1/2}	7 ^{1/2} + 7 ^{1/2} = 15	7 ^{1/2} + 9 = 16 ^{1/2}	5 ^{1/2} + 10 ^{1/2} = 16
Gymnastik m. m.	9 + 18 = 27	15 + 14 = 29	15 + 19 = 34	15 + 23 = 38	9 + 27 = 36
Slöjd	8 ³ + 6 = 14	16 + 6 = 22	16 + 4 = 20	16 + 10 = 26	8 + 12 = 20
Hushållsgöröml	0 + 4 = 4	0 + 4 = 4	0 + 9 = 9	0 + 9 = 9	0 + 9 = 9

¹ Av de 10 timmarna hembygdskunskap i folkskolan kl. 1—3 ha 4 räknats till geografi och 6 till biologi. De två timmarna naturkunnighet i kl. 4 ha räknats till biologi.
² Av de 8 timmarna naturkunnighet i folkskolan ha 2 räknats till hälsolära och 2 till fysik och kemi. Likaså ha 2 av realskolans biologitimar ansetts vara hälsolära.
³ Av de 7 arbetsövningstimmarna i kl. 1—3 ha 4 räknats som slöjd och 3 som teckning.

*Utdrag av protokoll, hållet inför 1938 års
flickskolesakkunniga den 21 november 1939.*

Närvarande: Herr ordföranden, ledamöterna riksdagsman Svensson i Grönvik, rektorn Martha Grönvall och rektorn Elisabeth Dahr samt överläraren Frida Härner, den sistnämnda i egenskap av representant för Sveriges allmänna folkskolläraryörening.

Överlärare Härner yttrade:

»I den motivering för inrättande av en självständig femårig flickskolelinje, som bygger på folkskolans sjätte klass, vilken av de sakkunniga framföres, kan jag i stort sett instämma. Därvid vill jag från folkskolans synpunkt särskilt understryka betydelsen av att skolorganisationen göres sådan — som också var avsikten vid genomförandet av bottenskolereformen 1927 — att bottenskolan blir obruten och att sålunda de olägenheter, som medfölja den högre skolans dubbla anknytning till folkskolan, i möjligaste mån undvikas. Dessa olägenheter bestå, som de sakkunniga också framhålla, ej blott däri, att folkskolans lugna arbete förryckes genom oupphörliga uppdelningar av klassavdelningar och därav följande störningar i undervisningen, utan också däri, att övergången till en viss utbildningsväg för barnen kommer vid en så tidig ålder, att deras anlag och lämplighet för det slaget av fortsatt utbildning ej kan bedömas. Det avgörande blir alltfört föräldrarnas förmögenhetsvillkor och ej barnens anlag. Den demokratiska innebörden i det gamla kravet på folkskolan som en för alla gemensam barndomsskola med en differentiering till olika slag av utbildning ovanpå genomgången folkskola har genom den dubbla övergången från folkskola till högre skolor av olika slag i hög grad förvanskats. Den, som företräder detta bottenskolekrav, måste därför med tillfredsställelse se varje försök att förverkliga en skolorganisation i enlighet med denna princip. Den organisation, som jag representerat inför de sakkunniga, har alltid varit talesman för detta krav, och jag kan därför å såväl föreningens som egna vägnar uttala tillfredsställelse med förslaget om en självständig flickskolelinje efter folkskolans sjätte klass.

Av ovanstående torde framgå, att jag till skillnad från de sakkunniga anser, att den flickskolelinje, som bygger på folkskolans fjärde klass — den sjuåriga — bort helt avskaffas. Detta synes mig stå i konsekvens till de sakkunnigas egen motivering, att hela vårt i grunden demokratiska samhälle säkerligen skulle vinna på en obruten folkskola. Därmed skulle större likvärdighet vinnas mellan utbildningen för de elever, vilka ha fallenhet för teoretiska studier vid läroverk av olika slag, och dem, som ovanpå sin folkskola äro mer betjänta av en praktisk utbildning vid yrkesskola eller dylika bildningsanstalter, vilkas upprättande staten också ombesörjer.

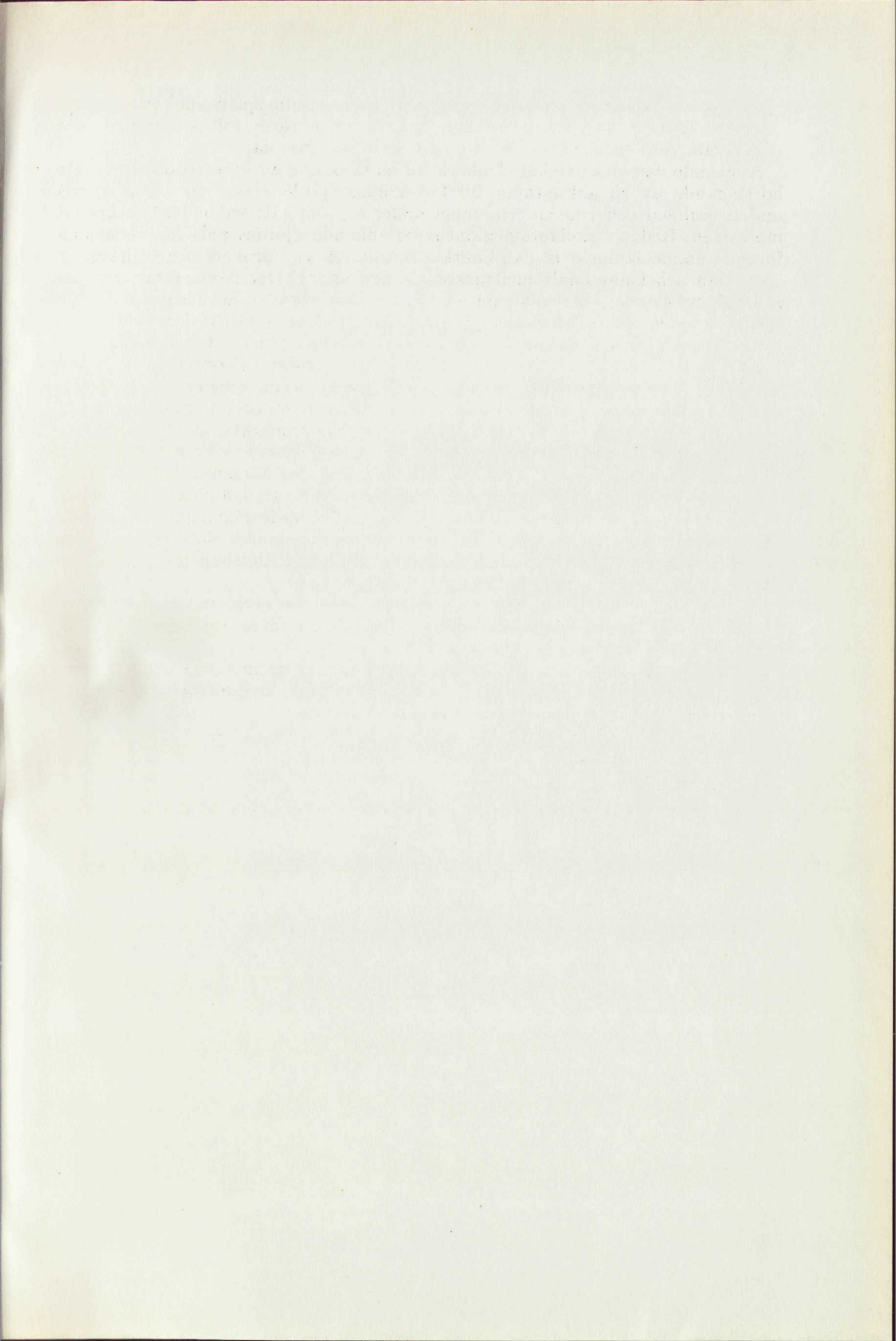
Folkskolans målsmän äro fullt medvetna om att en anordning med obruten folkskola i sex läsår ställer stora krav på folkskolan, men med den utveckling, som alltfört pågår och länge pågått inom folkskolan fram mot förbättrade skol-

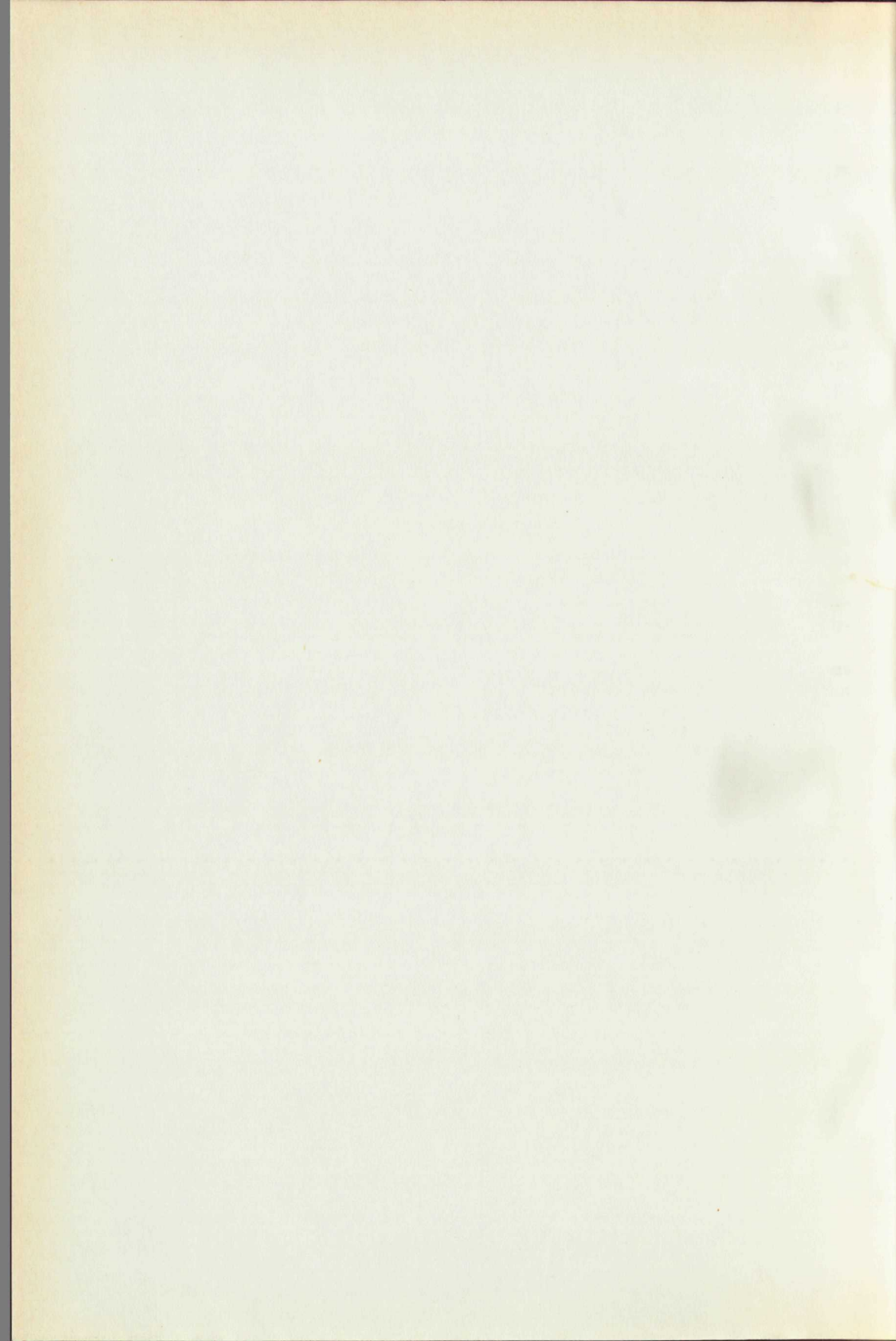
former och reformerade metoder, revision av undervisningsplan och bättre undervisningsmaterieell samt en bättre utbildad lärarekår, torde folkskolan nu kunna sägas vara gott skickad för sin uppgift som bottenkola.

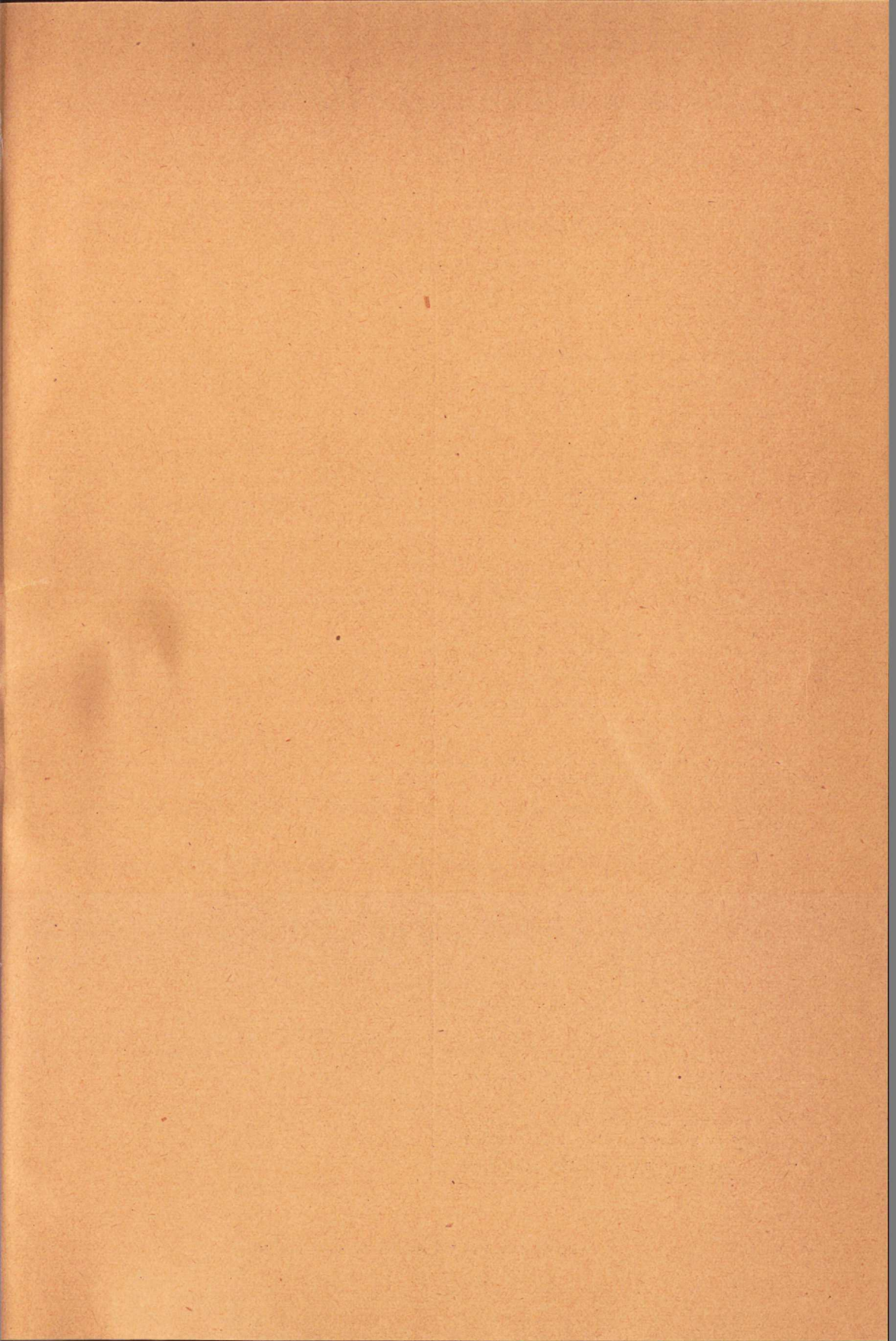
Angående den ofta uttalade fruktan för en sänkning av kunskapsnivån genom borttagande av en anknytning till folkskolans fjärde klass, har också gjorda undersökningar och vunnit erfarenhet under år, som gått sedan 1927, bekräftat motsatsen. Redan i skolkommissionens betänkande gjordes reda för vissa jämförande undersökningar mellan kunskapsresultaten vid läroverk och realskolor å ena sidan och kommunala mellanskolor å den andra. Det påvisas där, att 'parallelskolesystemets bibehållande icke kan anses påkallat med hänsyn till fyllandet av det för realskolan angivna bildningsmålet' (sid. 36 i betänkandet) samt att de från mellanskolorna utexaminerade lärjungarna vid gymnasier, vilka man redan då hade uppgifter om, 'i allmänhet förmått tillgodogöra sig undervisningen å gymnasiet lika väl som de lärjungar, vilka erhållit sin grundläggande utbildning i en statens realskola och detta ej minst i främmande språk' (sid. 37 i betänkandet). Mot dessa jämförelser har anmärkts, att de voro missvisande, emedan från statens realskolor de mest begåvade eleverna avgått till gymnasiet från näst högsta klassen. I en av Sveriges allmänna folkskollärareförening år 1938 utgiven skrift — Enhetsskola eller parallelskola — har emellertid redogjorts för flera jämförande senare gjorda undersökningar, vilka samtliga givit ett resultat, som fullt ut motiverar precis samma slutsats, som ovan citerats ur skolkommissionens betänkande. Då dessa undersökningar gjorts, har ett betydligt rikare jämförelsematerieell förelegat.

Att det ur ekonomisk synpunkt utgör en vinst för såväl staten som de enskilda med en obruten folkskola har av sakkunniga också anförts som en förmån för detta system.

Av främst pedagogiska och sociala men också av ekonomiska skäl förordas alltså, att den självständiga flickskolan uteslutande organiseras så, att den bygger på genomgångna sex folkskoleklasser.»

Statens offentliga utredningar 1939

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

- Betänkande med förslag till ändringar i vissa delar av sjömanslagen m. m. [21]
Betänkande med förslag till lag om arbetsfostran m. m. [25]
Betänkande ang. revision av tryckfrihetsförordningens ansvarighetsregler och därmed sammanhängande författningar. [32]
Betänkande med förslag till ändringar i förmynderskapslagstiftningen. [33]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

- Betänkande ang. justitiekanslerns, justitieombudsmannens och militieombudsmannens allmänna ämbetsställning m. m. [7]
1937 års landsfiskals- och stadsfiskalsutredning. Betänkande med förslag till omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna m. m. [9]
Betänkande om statsjänstemäns ställning vid arbetskonflikter. [19]
1937 års domsagoutredning. Betänkande med förslag till omorganisation av domsagoförvaltningen samt lönereglering för domsagopersonalen. [29]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

- Betänkande ang. revision av tjänsteförteckningen i vad avser statens affärsdrivande verk. [5]
1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till militärt icke-ordinariereglemente. [10]
1938 års arvsskattekommitté. Betänkande med förslag till förordning om arvs- och gåvoskatt m. m. [18]
Nytt förslag till riktlinjer för bestämmandet av ersättning för tjänstebostad. [36]
1936 års lönekommitté. Betänkande med förslag till manskapsavlöningsreglemente. [38]

Politi.

- Betänkande med förslag till vissa ändringar i beklädnadsreglementet för polispersonalen m. m. [20]

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Rationaliseringsutredningens betänkande. Del 1. Motiv och förslag. [13] Del 2. Verkställda undersökningar. [14]
Hembiträdesutredningens betänkande. 2. Betänkande med förslag till lag om reglering av anställnings- och arbetsförhållandena inom det husliga arbetet. [15]
Arbetslöshetsräkningen den 31 augusti 1937. Del 2. Arbetsförhållanden m. m. [24]
Betänkande med utredning och förslag rörande tillgodoseendet av behovet av allmänna samlingslokaler. [30]

Hälso- och sjukvård.

- Ledningen av landstingens hälso- och sjukvårdsverksamhet. [23]
Betänkande ang. vissa med vården av civila patienter å garnisonssjukhusen sammanhängande organisationsfrågor. [31]

Allmänt näringsväsen.

- Betänkande med förslag till kungörelse med vissa föreskrifter ang. tillverkning av bröd efter vikt m. m. [37]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

- Underlättandet av kvinnornas arbete i de mindre lanthemmen. [6]
Betänkande rörande ett ändamålsenligt utnyttjande av kronans fiskevatten. [28]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

- Betänkande och förslag rörande befrämjande av avsättningen av den svenska stenindustriens produkter. [11]
Betänkande rörande industriellt utnyttjande av halm. [12]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

- Betänkande ang. grunder för intagning av enskild väg till allmänt underhåll ävensom ang. statsbidrag till enskilda vägar. [1]
Betänkande med förslag till taxa för befordring av gods m. m. å statens järnvägar. [3]
Betänkande med förslag till exporttariffer. [8]
Betänkande och förslag ang. vissa med beviljande av tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik förenade frågor. [22]
Betänkande med förslag rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer. [34]
Dragbilar. Betänkande med förslag till klassificering av vissa för framdragande av släpfordon eller arbetsredskap ombyggda automobiler, m. m. [35]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

- Svensk namnbok till vägledning vid val av nya släktnamn. [4]
Utredning och förslag ang. fortsatt förstatligande av kommunala mellanskolor. [16]
Utredning och förslag rörande fri undervisningsmaterieff för folk- och fortsättningsskolor. [17]
Betänkande med utredning och förslag ang. rätt för folkskollärare m. fl. att inskrivas vid universitet och högskolor samt där avlägga examina. [27]
Utredning och förslag ang. de kommunala flickskolornas organisation. [39]

Försvarsväsen.

- Utredning och förslag rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsbas. [2]
Sociala försvarsberedskapskommittén. Betänkande. Del 1
Förslag till familjebidragslag m. m. [26]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.